

Stil privrženosti kao moderator odnosa između socioseksualne orijentacije partnera i vlastitog zadovoljstva vezom

---

Gričar, Bruna

Master's thesis / Diplomski rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Rijeka, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Rijeci, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:186:696296>

Rights / Prava: [Attribution 4.0 International](#) / [Imenovanje 4.0 međunarodna](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-29**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of Humanities and Social Sciences - FHSSRI Repository](#)

Sveučilište u Rijeci
Filozofski fakultet

Bruna Gričar

**Stil privrženosti kao moderator odnosa između socioseksualne orijentacije partnera i
vlastitog zadovoljstva vezom**

Diplomski rad

Rijeka, 2024.

Sveučilište u Rijeci
Filozofski fakultet
Odsjek za psihologiju

Bruna Gričar
0009080923

**Stil privrženosti kao moderator odnosa između socioseksualne orijentacije partnera i
vlastitog zadovoljstva vezom**

Diplomski rad
Diplomski sveučilišni studij Psihologija

Mentor: dr. sc. Nermina Mehić

Rijeka, 2024.

IZJAVA

Izjavljujem pod punom moralnom odgovornošću da sam diplomski rad izradila samostalno, znanjem stečenim na Odsjeku za psihologiju Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Rijeci, služeći se navedenim izvorima podataka i uz stručno vodstvo mentorice, dr. sc. Nermine Mehić.

Rijeka, travanj, 2024.

SADRŽAJ

1. UVOD	1
1.1. Socioseksualna orijentacija	1
1.2. Socioseksualna orijentacija i zadovoljstvo vezom	2
1.3. Stilovi privrženosti	5
1.4. Socioseksualna orijentacija, stilovi privrženosti i zadovoljstvo vezom	8
1.5. Problemi	10
1.6. Hipoteze	10
2. METODA	11
2.1. Ispitanici	11
2.2. Mjerni instrumenti	11
2.3. Postupak istraživanja	12
3. REZULTATI	13
4. RASPRAVA	24
4.1. Povezanost socioseksualnosti i zadovoljstva vezom	24
4.2. Moderatorska uloga stilova privrženosti u odnosu između socioseksualnosti i zadovoljstva vezom	27
4.2.1. Moderatorska uloga vlastitog odbijajućeg stila privrženosti u odnosu između partnerove socioseksualnosti i vlastitog zadovoljstva vezom	28
4.2.2. Moderatorska uloga vlastitog preokupirajućeg stila privrženosti u odnosu između partnerove socioseksualnosti i vlastitog zadovoljstva vezom	30
4.2.3. Moderatorska uloga vlastitog bojažljivog stila privrženosti u odnosu između partnerove socioseksualnosti i vlastitog zadovoljstva vezom	31
4.2.4. Ostali moderatorski efekti	32
4.3. Ograničenja i doprinos istraživanja	33
5. ZAKLJUČAK	36
6. LITERATURA	38

SAŽETAK

Cilj ovog istraživanja bio je ispitati aktorske i partnerske efekte socioseksualnosti na zadovoljstvo vezom. Također, ispitana je i moderatorska uloga vlastitog stila privrženosti u odnosu između partnerove socioseksualnosti i vlastitog zadovoljstva vezom pomoću četiri analize u kojima su varirana četiri stila privrženosti kao moderatorske varijable. Istraživanje je provedeno na uzorku od 205 heteroseksualnih parova. U istraživanju su korištene sljedeće mjere: Upitnik percipirane kvalitete veze, Upitnik socioseksualne orijentacije i Mjera stilova privrženosti. U sve četiri analize dobiven je negativan aktorski efekt socioseksualnosti na zadovoljstvo vezom za žene, dok je za muškarce negativan aktorski efekt dobiven samo u analizama u kojima su moderatora sigurna i preokupirajuća privrženost. Negativan partnerski efekt socioseksualnosti na zadovoljstvo vezom dobiven je samo za muškarce, dok za žene partnerski efekt nije dobiven. Odnosno, pokazalo se da muškarci procjenjuju niže zadovoljstvo svojom vezom kada su u vezi sa ženama nerestriktivne socioseksualnosti. Što se tiče moderatorskih efekata, dobiveni su značajni moderatorski efekti odbijajuće, preokupirajuće i bojažljive privrženosti muškaraca na partnerski efekt socioseksualnosti žene na zadovoljstvo vezom. Kada je riječ o odbijajućoj privrženosti, pronađen je partnerski efekt samo kod onih muškaraca koji imaju manje izraženu odbijajuću privrženost. Odnosno, pokazalo se da je kod muškarca s nižom odbijajućom privrženosti nerestriktivnija socioseksualnost partnerice povezana s nižim vlastitim zadovoljstvom vezom. Kada je riječ o preokupirajućoj i bojažljivoj privrženosti, partnerski efekti su pronađeni samo kod onih muškaraca koji imaju više izraženu preokupirajuću i bojažljivu privrženost. Odnosno, pokazalo se da je kod muškarca s višom preokupirajućom i bojažljivom privrženosti nerestriktivnija socioseksualnost partnerice povezana s nižim vlastitim zadovoljstvom vezom. Ostali očekivani moderatorski efekti stilova privrženosti nisu bili statistički značajni. Naposljetku, detaljno su raspravljani svi dobiveni nalazi te su navedeni metodološki nedostaci, ograničenja, moguće implikacije, kao i prijedlozi za buduća istraživanja.

Ključne riječi: socioseksualnost, zadovoljstvo vezom, stil privrženosti, aktorski efekt, partnerski efekt

Attachment style as a moderator of the relationship between partner's sociosexual orientation and own relationship satisfaction

ABSTRACT

The aim of this research was to examine actor and partner effects of sociosexuality on relationship satisfaction. Additionally, the moderating role of one's own attachment style in the relationship between partner's sociosexuality and own relationship satisfaction was examined through four analyses in which the four attachment styles were varied as moderator variables. The study included a total of 205 heterosexual couples. The study used the following measures: Perceived Relationship Quality Components Inventory, Sociosexual Orientation Inventory, and Relationship Questionnaire. In all four analyses, a negative actor effect of sociosexuality on relationship satisfaction was obtained for women, while for men a negative actor effect was obtained only in the analyzes in which the moderators are secure and preoccupied attachment. A negative partner effect of sociosexuality on relationship satisfaction was obtained only for men, while for women, no partner effect was found. Specifically, men estimated lower relationship satisfaction when in a relationship with women of unrestricted sociosexuality. Regarding the moderating effects, significant moderating effects of men's dismissing, preoccupied, and fearful attachment on the partner effect of women's sociosexuality on relationship satisfaction were obtained. When it comes to dismissing attachment, a partner effect was found only for those men who have a lower dismissing attachment. That is, in men with lower dismissing attachment, the partner's unrestricted sociosexuality is associated with lower own relationship satisfaction. When it comes to preoccupied and fearful attachment, partner effects were found only for those men who have more pronounced preoccupied and fearful attachment. That is, in men with higher preoccupied and fearful attachment, the partner's unrestricted sociosexuality is associated with lower own relationship satisfaction. Other expected moderating effects of attachment styles were not statistically significant. Finally, all the findings were thoroughly discussed, along with the methodological limitations, possible implications, and suggestions for future research.

Key words: sociosexuality, relationship satisfaction, attachment style, actor effect, partner effect

1. UVOD

1.1. Socioseksualna orijentacija

Postoje razna istraživanja koja se bave različitim aspektima seksualnosti, a jedan od njih koji se u vrijeme češće ispituje naziva se socioseksualnost, odnosno socioseksualna orijentacija (Kardum i sur., 2006). Lamela i suradnici (2020) definirali su socioseksualnost kao osobinu ličnosti koja odražava individualne razlike u spremnosti na neobvezujuće seksualne odnose. Drugim riječima, socioseksualnost se odnosi na individualne razlike u interesu i spremnosti za sudjelovanje u seksualnim aktivnostima bez emocionalne povezanosti ili uspostavljanja odnosa (Simpson i Gangestad, 1991), a manifestira se u različitim stupnjevima emocionalne povezanosti, ulaganja u vezu i sklonosti ka dugotrajnim ili kratkotrajnim seksualnim vezama. Kao rezultat toga, osobe niske, odnosno restriktivne socioseksualne orijentacije sklonije su monogamiji i dugotrajnim seksualnim vezama s visokom emocionalnom privrženosti i ulaganjem, dok su osobe visoke, odnosno nerestriktivne socioseksualne orijentacije sklonije kratkotrajnim seksualnim vezama s niskim stupnjem emocionalne privrženosti i ulaganja (Simpson i Gangestad, 1991). Stoga, nerestriktivna socioseksualnost može biti problematična i prijeteća romantičnoj vezi.

Simpson i suradnici (2004) utvrdili su neke od motiva koji objašnjavaju zašto pojedinci usvajaju određenu socioseksualnu orijentaciju. Neki pojedinci mogu biti nerestriktivni jer uživaju u povremenom i neobaveznom seksu. Neki pak jer općenito teže razvijaju bliskost i intimnost ili jer se boje što bi se moglo dogoditi ukoliko razviju pretjeranu bliskost, dok su neki nerestriktivni jer su u vezi s partnerom koji je također nerestriktivan. Nadalje, motivi u podlozi restriktivne socioseksualne orijentacije mogu biti uživanje u dubokim emocionalnim vezama i predvidivost koju imaju s jednim partnerom. Osim toga, neki pojedinci mogu usvojiti restriktivnu orijentaciju jer mogu razviti bliskost samo s dugotrajnim partnerima ili jer su u vezi s partnerom koji je također restriktivan. Također, Jones (1998) upućuje na to da nerestriktivni pojedinci najčešće imaju ekstrinzičnu motivaciju za formiranje i održavanje veze (npr. bolji društveni status, odobravanje od drugih), dok kod restriktivnih pojedinaca u podlozi održavanja veze leži intrinzična motivacija (npr. težnja osjećaju bliskosti, empatije, obostranog zadovoljstva).

1.2. Socioseksualna orijentacija i zadovoljstvo vezom

S obzirom na to da neki odnosi pojedincu pružaju više koristi od drugih, mogu se očekivati mehanizmi koji omogućuju pojedincima procjenu koristi u odnosu na troškove povezane s romantičnom vezom (Shackelford i Buss, 1997). Prema ovom stajalištu, zadovoljstvo vezom može biti evoluirani psihološki mehanizam koji prati koristi i troškove veze (Conroy-Beam i sur., 2015). Pojedinci koji su sretniji u svojim vezama doista su skloniji biti predaniji i ulažu više truda u vezu što dovodi do manje vjerojatnosti da će prekinuti vezu (Balsam i sur., 2017; Conroy-Beam i sur., 2015). Dakle, veće zadovoljstvo vezom trebalo bi biti povezano s većim naporima da se zadrži partner, dok bi nezadovoljstvo vezom moglo motivirati pojedinca da razmisli o promjeni trenutne veze, odnosno potraži povoljniju vezu (Nascimento i sur., 2022).

Razna istraživanja navode da su nerestriktivni pojedinci manje predani svojoj vezi, da doživljavaju niže zadovoljstvo vezom (Webster i sur., 2015) te da procjenjuju veću spremnost na nevjeru (Mattingly i sur., 2011). Također, muškarci s nerestriktivnom socioseksualnošću skloniji su izražavati „spremnost za kontakt“ pomoću specifičnih neverbalnih znakova kao što su smješkanje, koketni pogledi, naginjanje glave naprijed tijekom razgovora i sl., a žene s nerestriktivnom socioseksualnošću procjenjuju takve znakove privlačnijima od restriktivnih žena. Upravo zbog toga, kod parova u kojima su oba partnera nerestriktivne socioseksualne orijentacije, lakše je ostvariti seksualnu intimnost bez bliskosti i predanosti (Gangestad i sur., 1994). Općenito, nerestriktivni pojedinci pokazuju obrazac seksualno asertivnog ponašanja. Osim što češće koketiraju, upuštaju se u društveno dominantna ponašanja poput održavanja fizičke blizine i kontakta očima tijekom društvenih interakcija (Simpson i sur., 1996). Također, osjetljiviji su na seksualne znakove u okolini (Seal i Agostinelli, 1994). Uz to, nerestriktivna socioseksualnost negativno je povezana s pouzdanošću, iskrenošću, brigom, pažljivošću, zaštitničkim ponašanjem, otvaranjem o sebi, suzdržavanjem od otvorenog seksualiziranja drugih te dobrim odnosom s obitelji partnera (Ellis, 1998). Navedene osobine prepoznate su kao nepovoljne za razvoj intimnosti u romantičnoj vezi, posebno u pogledu zadovoljstva s partnerom i razine predanosti u vezi (Prager, 1995).

Nadalje, razlike u socioseksualnoj orijentaciji između pojedinaca mogu se pretočiti u razlike u njihovim iskustvima veza. Slično prethodno spomenutom, restriktivni pojedinci imaju tendenciju razvijati dugotrajnije i kvalitetnije veze s većim stupnjem predanosti, ulaganja i ovisnosti (Jones, 1998; Simpson i Gangestad, 1991). Takvi pojedinci najčešće imaju implicitni, a nerijetko i

eksplicitni dogovor o seksualnoj monogamiji u svojoj vezi, pri čemu je bilo koji oblik nevjere zabranjen (Barta i Kiene, 2005). Ukoliko se ovaj dogovor prekrši, može doći do lošije kvalitete veze, nižeg zadovoljstva vezom, a u konačnici može doći i do prekida veze (Hall i Fincham, 2006). Nerestriktivni pojedinci često imaju manje poticaja da ostanu monogamni i održe ovaj dogovor. Odnosno, budući da manje ulažu u svoje veze, njihovi potencijalni gubitci u slučaju prekida također su manji (Ellis, 1998). Međutim, neki autori tvrde da nerestriktivna socioseksualnost nije uvijek savršen prediktor nevjere. U nekim se istraživanjima pokazalo da je kvaliteta veze bolji prediktor nevjere, odnosno da viša kvaliteta veze predviđa manju vjerojatnost preljuba (Martins i sur., 2016). Naime, kada su suočeni s mogućnošću preljuba, pojedinci procjenjuju kratkoročne koristi, ali i dugoročne negativne posljedice uključivanja u takvo ponašanje. Primjerice, u odnosima niže kvalitete, pojedinci mogu vjerovati da su moguće koristi od preljuba veće od njegovih troškova. U skladu s time, postoje dokazi da je nezadovoljstvo vezom također povezano s većom vjerojatnošću preljuba (Treas i Giesen, 2000). S druge strane, Mattingly i suradnici (2011) navode da je socioseksualna orijentacija ipak dobar prediktor nevjere. Naime, u svom su istraživanju dobili da je socioseksualnost pozitivno povezana sa spremnošću pojedinca da se upusti u ponašanja povezana s nevjerom, odnosno da je vjerojatnije da će se nerestriktivni pojedinci (za razliku od restriktivnih) upustiti u nevjeru. Isto tako, nerestriktivne osobe često traže nove, privlačne partnere (Simpson i sur., 2004) te su općenito manje predane svojim trenutnim partnerima (Jones, 1998; Simpson i Gangestad, 1991), a niska predanost također često može biti prediktor nevjere (Drigotas i sur., 1999).

I kod muškaraca i kod žena postoji pozitivna povezanost socioseksualne orijentacije s njihovim pokušajima preotimanja tuđih partnera i s pokušajima drugih da ih preotmu. Ipak, socioseksualnost je u većoj mjeri povezana s pokušajima preotimanja nego s njihovom uspješnosti, odnosno sa samom nevjerom (Grundler i sur., 2013). Moguće objašnjenje leži u nerestriktivnoj socioseksualnosti koja predstavlja opću sklonost dolaženja do većeg broja partnera što vjerojatno uključuje primjenu različitih strategija, uključujući i preotimanje kao strategiju. Naime, kada je riječ o preotimanju tuđih partnera, osobe nerestriktivne socioseksualnosti prema drugima se najčešće ponašaju kao da su im slične po socioseksualnosti. Odnosno, pretpostavljaju da će lakše ostvariti kratkotrajnu seksualnu vezu s osobom iste, odnosno nerestriktivne socioseksualnosti pa će vjerojatno njih pokušati preoteti (Grundler i sur., 2013). Ipak, Grundler i suradnici (2013) navode da je socioseksualnost više povezana s uspješnosti drugih da ih preotmu, nego s njihovom

uspješnosti u preotimanju tuđih partnera (Grundler i sur., 2013). Nadalje, Simpson i suradnici (1993) navode da je nerestriktivna socioseksualna orijentacija povezana s određenim ponašanjima koja upućuju na prijašnja seksualna iskustva s većim brojem spolnih partnera, čestim spolnim odnosima te većom vjerojatnosti nevjere u budućim romantičnim vezama. Također, velik broj istraživanja navodi da nerestriktivni pojedinci često pokazuju nižu predanost vezi, nižu motivaciju za održavanje veze, smanjen interes za seks sa svojim partnerom te veći interes za druge atraktivne osobe (Hebl i Kashy, 1995; Jones, 1998; McNulty i sur., 2018; Simpson i Gangestad, 1991).

Rezultati istraživanja Herzberga i suradnika (2022) također su pokazali da je sklonost kratkotrajnim vezama (odnosno, nerestriktivna orijentacija u kontekstu socioseksualnosti) povezana s nižom kvalitetom veze, kao i povećanom vjerojatnošću pritužbi na partnera i na vezu. Suprotno tome, dobili su da je sklonost dugotrajnim vezama (odnosno, restriktivna orijentacija u kontekstu socioseksualnosti) povezana s višim razinama kvalitete veze. Za razliku od prethodnih nalaza u kojima su ispitivani samo aktorski efekti, u istraživanju Herzberga i suradnika (2022) ispitivani su i partnerski efekti. Naime, kada je kao prediktor korištena sklonost kratkotrajnim vezama, za žensku kvalitetu veze dobiven je samo aktorski efekt. Točnije, žene sklone kratkotrajnim vezama izvještavaju o nižoj kvaliteti veze. S druge strane, za mušku kvalitetu veze dobiveni su i aktorski i partnerski efekti. Odnosno, muškarci sklone kratkotrajnim vezama izvještavaju o nižoj kvaliteti veze, kao i muškarci čije su partnerice sklone kratkotrajnim vezama koji također izvještavaju o nižoj kvaliteti veze. Kada je kao prediktor korištena sklonost dugotrajnim vezama, za žensku kvalitetu veze dobiveni su i aktorski i partnerski efekti. Preciznije, žene sklone dugotrajnim vezama izvještavaju o višoj kvaliteti veze, kao i žene čiji su partneri sklone dugotrajnim vezama koje također izvještavaju o višoj kvaliteti svoje veze. Nadalje, za mušku kvalitetu veze nisu dobiveni ni aktorski ni partnerski efekti kada je kao prediktor korištena sklonost dugotrajnim vezama. Ovi nalazi nadopunjuju prethodna istraživanja o parovima i prikazuju način na koji oba partnera ovise jedan o drugom. Svi navedeni nalazi mogu se sažeti zaključkom da nerestriktivna socioseksualnost može imati negativan efekt na dugotrajne veze, odnosno negativan efekt na zadovoljstvo partnera i stabilnost veze. Nadalje, Penke i Asendorpf (2008) također ističu važnost partnerskih efekata prilikom istraživanja na parovima te navode kako sama uključenost u romantičnu vezu mijenja efekte koje individualna razina socioseksualnosti ima na ponašanje u području parenja. Drugim riječima, osim vlastite socioseksualnosti, socioseksualnost partnera također utječe na ponašanje u vezi i ishode veze. Primjerice, imati nerestriktivnog partnera može

potaknuti ljude da se i sami ponašaju nerestriktivnije i otvorenije prema drugima ili može povećati vjerojatnost da će prekinuti vezu, neovisno o njihovoj vlastitoj socioseksualnosti. Također, istraživanje Penke i Asendorpfa (2008) pokazalo je da su i muškarci i žene izrazili restriktivniji stav u slučaju kada su njihovi partneri koketno reagirali na alternativne partnere. Webster i suradnici (2015) ispitivali su povezanost socioseksualne orijentacije jednog partnera i zadovoljstva vezom drugog partnera, sugerirajući važnost dinamične prirode socioseksualnih stavova u romantičnim odnosima. Naime, dobili su negativan aktorski i partnerski efekt socioseksualnosti muškaraca. Dakle, navode da je socioseksualna orijentacija muškaraca negativno povezana sa zadovoljstvom vezom i žena i muškaraca. Drugim riječima, muškarci nerestriktivne socioseksualne orijentacije procjenjuju niže zadovoljstvo vezom, kao i žene čiji su partneri nerestriktivne socioseksualne orijentacije. Nadalje, nisu dobiveni niti aktorski niti partnerski efekti socioseksualnosti žena na zadovoljstvo vezom.

Dakle, svi ovi nalazi ukazuju na to da su nerestriktivni pojedinci manje predani svojoj vezi, da doživljavaju niže zadovoljstvo vezom (Webster i sur., 2015) te da procjenjuju veću spremnost na nevjeru (Mattingly i sur., 2011). Također, u socijalnim interakcijama pokazuju obrazac seksualno asertivnog ponašanja (Simpson i sur., 1996), odnosno skloniji su koristiti specifične neverbalne znakove (npr. koketni pogledi) kako bi pokazali svoju seksualnu dostupnost (Gangestad i sur., 1994). Nadalje, nerestriktivne osobe često imaju nižu motivaciju za održavanje veze, veći interes za druge atraktivne osobe te manje poticaja da održe dogovor o monogamiji u svojoj vezi (Ellis, 1998). Sve ovo upućuje na to da nerestriktivna socioseksualnost zaista može imati negativan efekt na romantične veze. Također, svi ovi nalazi mogu se sažeti zaključkom da nerestriktivna socioseksualnost može služiti kao indikator rizika za nevjeru. Isto tako, važno je napomenuti da su se rijetka ranija istraživanja bavila partnerskim efektima u ovom području te da će u ovom istraživanju oni svakako biti uključeni.

1.3. Stilovi privrženosti

Privrženost je evolucijski zasnovan motivacijski mehanizam, a njegova je funkcija osigurati emocionalnu sigurnost i zaštitu djeteta. Naime, privrženost se razvija između novorođenčeta i primarnog skrbnika (najčešće je to majka) unutar prve godine djetetova života te ima značajan utjecaj na emocionalni i socijalni razvoj djeteta (Bowlby, 1969/1982). Snažna emocionalna veza koju dijete razvija s osobom kojoj je privrženo najčešće izaziva ugodu i radost kada je s njom u

interakciji (Berk, 2008). Također, dijete nastoji održati tu bliskost, posebice u situacijama opasnosti i prijete (Bartholomew i Horowitz, 1991). Na temelju pozitivnog odnosa sa skrbnicima, koji uključuje dostupnost, pažnju te sposobnost prepoznavanja i reagiranja na djetetove potrebe, razvija se sigurna emocionalna povezanost koja potiče neovisan i zdrav razvoj djeteta. S druge strane, ako skrbnici pokazuju nedostupnost i nedovoljnu osjetljivost na djetetove potrebe, kod djeteta se mogu javiti osjećaji nesigurnosti, odbačenosti, nemira i ljutnje (Fabricius, 2003). Općenito, privrženost koja se razvija između djeteta i roditelja jedan je od najvažnijih mehanizama koji omogućava preživljavanje. S obzirom na to da je dijete bespomoćno, odnosno nije se sposobno brinuti za sebe i zaštititi se od opasnosti vanjskog svijeta, njegov je opstanak moguć samo uz pomoć roditelja s kojima je uspostavljena bliskost. Preživljavanje u toj dobi osnovni je uvjet za reprodukciju u kasnijoj životnoj dobi (Hazan i Shaver, 1994). Sredinom osamdesetih godina 20. stoljeća ova se teorija počela primjenjivati i kod odraslih. Naime, prema teoriji privrženosti, ponašanja kojima djeca izražavaju privrženost postaju internalizirani radni modeli (o sebi i o drugima). Točnije, tijekom interakcija s roditeljima dijete razvija mentalne reprezentacije sebe i drugih, odnosno procjenjuje je li figura privrženosti osoba koja će odgovarati na njegove potrebe za zaštitom i podrškom te procjenjuje sebe u smislu je li vrijedno tuđe brige i pažnje (Bowlby, 1969/1982). S obzirom na to, interakcija s figurom privrženosti koja prikladno odgovara na potrebe djeteta potiče optimalno funkcioniranje sustava privrženosti što rezultira stvaranjem pozitivnih radnih modela. Nasuprot tome, kada figura privrženosti nije fizički ili emocionalno dostupna, dolazi do osjećaja nesigurnosti i stvaranja negativnih radnih modela (Shaver i Mikulincer, 2006). Ovi internalizirani radni modeli o sebi i drugima razvijeni u djetinjstvu određuju očekivanja i percepciju o budućim socijalnim odnosima (Lopez, 2003) te služe kao podloga za stilove privrženosti u kasnijim razvojnim fazama (Antičević, 2015). Velik broj istraživanja pokazao je da postoji povezanost između oblika privrženosti razvijenih tijekom djetinjstva i privrženosti u odrasloj dobi (Crowell i sur., 1999). U odrasloj dobi privrženost više nije povezana samo s kvalitetom odnosa s roditeljima, već uključuje privrženost prema prijateljima i romantičnim partnerima (Fletcher i sur., 2013). Naime, oblici privrženosti iz djetinjstva povezani su i s kvalitetom i trajanjem romantičnih veza kasnije u životu pa tako Brennan i Shaver (1995) navode da je kod nesigurno privržene djece veća vjerojatnost da će se upuštati u seksualne odnose ranije u životu i s većim brojem partnera te da će uspostavljati kratkotrajnije i relativno nestabilne romantične veze. S druge strane, navode da je kod sigurno privržene djece veća vjerojatnost da će se upuštati u seksualne odnose kasnije u životu i s

manjim brojem partnera te da će te veze biti dugotrajnije, stabilnije, više uzajamno nagrađujuće i povjerljivije.

Bartholomew i Horowitz (1991) identificirali su četiri stila privrženosti kod odraslih: sigurnu, odbijajuću, preokupirajuću i bojažljivu privrženost. Navedeni stilovi privrženosti nastali su kombiniranjem dvije vrste internaliziranih radnih modela koji mogu biti pozitivni ili negativni: model o sebi i model o drugima. Naime, sigurna privrženost kombinacija je pozitivnog modela o sebi i o drugima, dok je odbijajuća privrženost kombinacija pozitivnog modela o sebi i negativnog modela o drugima. S druge strane, preokupirajuća privrženost kombinacija je negativnog modela o sebi i pozitivnog modela o drugima, a bojažljiva privrženost negativnog modela i o sebi i o drugima (Kardum, 2006). Općenito, privrženost kod parova služi kao sredstvo za reguliranje emocija partnera na način da se traži ili izbjegava intimnost, blizina i podrška partnera (Mikulincer i Shaver, 2016). Naime, pojedinci sa sigurnom privrženosti osjećaju se ugodno u vezi sa svojim romantičnim partnerima, imaju povjerenja u njih te im se obraćaju za utjehu i podršku kada su uznemireni. S druge strane, odbijajuće privržene osobe najčešće osjećaju strah da će biti odbačene od svojih partnera ili umanjuju važnost bliskosti i intimnosti u romantičnim vezama. Zbog toga se obično distanciraju od svojih partnera, kako fizički, tako i psihički i emocionalno, osobito kada su uznemirene. Nadalje, preokupirajuće privržene osobe neprestano brinu da će ih partner napustiti zbog čega su sklone biti posesivne i pretjerano oprezne prema znakovima koji upućuju na to da bi ih partner mogao ostaviti (Simpson i sur., 2004).

Stilovi privrženosti u partnerskim vezama također utječu i na očekivanja i ciljeve veze (Shaver i Brennan, 1992). Razlike u interpersonalnim ciljevima pojedinaca s različitim stilovima privrženosti usmjeravaju odabir seksualnih ponašanja, seksualnu motivaciju te utječu na ishode partnerskih veza (Antičević, 2015). Kao što je već spomenuto, sigurna privrženost ima pozitivne učinke na održavanje dugotrajnih veza. Naime, pojedinci sa sigurnom privrženosti preferiraju seksualne aktivnosti u formalnim i dugotrajnim vezama (Brennan i Shaver, 1995), imaju povjerenje u svoje partnere te lako ostvaruju intimnost u seksualnim interakcijama. Svi ovi faktori doprinose višem zadovoljstvu u vezi te održavanju dugotrajnih partnerskih odnosa (Birnbau i Reis, 2006). Pojedincima s preokupirajućom privrženosti cilj je održati blizinu, dobiti brigu i potporu partnera te preusmjeriti pažnju partnera na vlastite potrebe. Ipak, strah od napuštanja kod ovih osoba dovodi do podređivanja potrebama partnera i inhibiranja vlastitih seksualnih potreba što često dovodi do osjećaja frustracije i teškoća u vezi (Birnbau, 2007; Davis i sur., 2004). Nadalje, zbog fizičke i

emocionalne distance koju održavaju u svojoj vezi, pojedinci s odbijajućim stilom privrženosti održavaju kratkotrajne i neformalne seksualne veze (Schachner i Shaver, 2004) ili izbjegavaju seksualne aktivnosti s partnerom (Tracy i sur., 2003). Ovakvi obrasci najčešće dovode do straha od intimnosti, niskih razina povjerenja, emocionalne uključenosti i zadovoljstva što rezultira relativno nestabilnim vezama (Shaver i Brennan, 1992).

1.4. Socioseksualna orijentacija, stilovi privrženosti i zadovoljstvo vezom

Brennan i Shaver (1995) ispitivali su povezanost između socioseksualnosti i stilova privrženosti. Njihovi rezultati pokazuju da je izbjegavanje intimnosti i emocionalne povezanosti u romantičnim vezama povezano s tendencijom upuštanja u kratkotrajne i povremene veze. Drugim riječima, veća je vjerojatnost da će osobe nerestriktivne socioseksualne orijentacije imati odbijajući stil privrženosti. Također, nerestriktivni pojedinci bili su skloniji osjećati veću frustraciju i ambivalentnost prema svojim partnerima te jaču potrebu za oslanjanjem na sebe, a ne na partnera. Osim toga, ovi pojedinci imali su niže rezultate u sigurnoj privrženosti, povjerenju u svoje partnere i traženju blizine partnera. Simon (1997) je potvrdio ove rezultate sugerirajući da je sigurna privrženost povezana s negativnijim stavovima o neobaveznom seksu, odnosno s restriktivnom socioseksualnom orijentacijom. Nasuprot tome, ljudi s odbijajućim i preokupirajućim stilom privrženosti imali su pozitivnije stavove o neobaveznom seksu, što upućuje na nerestriktivnu socioseksualnu orijentaciju. Nadalje, Kruger i Fisher (2008) navode da pojedinci s nesigurnim stilovima privrženosti (odbijajući, preokupirajući i bojažljivi) češće procjenjuju osobe nerestriktivne socioseksualnosti kao potencijalne partnere nego pojedinci sa sigurnim stilom privrženosti. Njihovo istraživanje pokazalo je da žene s bojažljivim stilom privrženosti procjenjuju muškarce s atributima koji upućuju na sklonost kratkotrajnim vezama kao potencijalne partnere i za dugotrajne i za kratkotrajne veze.

Kao što je ranije navedeno, socioseksualna orijentacija može služiti kao signal za rizik od prevare. Primjerice, osobe nerestriktivne socioseksualne orijentacije najčešće pokušavaju preoteti druge ili šalju signale koji drugima daju do znanja da su spremne biti preotete (Grundler i sur., 2013). Ta vidljiva neverbalna ponašanja partnera, koja ukazuju na seksualnu dostupnost, trebala bi imati drugačiji efekt na vlastito zadovoljstvo vezom, ovisno o vlastitom stilu privrženosti. Naime, istraživanje Webstera i suradnika (2015) upućuje na negativan partnerski efekt nerestriktivne socioseksualnosti na zadovoljstvo vezom. Odnosno, navode da žene koje su u vezi sa muškarcima

nerestriktivne socioseksualnosti procjenjuju niže zadovoljstvo vezom. Dakle, nerestriktivna socioseksualnost partnera trebala bi imati negativan efekt na vlastito zadovoljstvo vezom. Isto tako, ovaj efekt bi trebao biti snažniji za nesigurne stilove privrženosti. Naime, pojedinci s nesigurnim stilovima privrženosti češće biraju osobe nerestriktivne socioseksualnosti za svoje partnere (Kruger i Fisher, 2008), manje su sigurni u svog partnera i njihov odnos, više se distanciraju od svojih partnera, neprestano brinu da će biti odbačeni (Simpson i sur., 2004), podređuju se potrebama partnera te imaju manje povjerenja u svoje partnere (Shaver i Brennan, 1992). Također, Selterman i Maier (2013) navode da nesigurno privrženi pojedinci, u situacijama kada se osjećaju ugroženima ili strahuju da će izgubiti odnos sa svojim partnerom, pokazuju više ljubomore u odnosu na sigurno privržene pojedince. Sve od navedenog upućuje na to da bi osobe s nesigurnim stilovima privrženosti trebale biti osjetljivije na nerestriktivnu socioseksualnost svojih partnera. Stoga će ovo istraživanje pokušati ispitati moderatorsku ulogu vlastitog stila privrženosti u odnosu između partnerove socioseksualnosti i vlastitog zadovoljstva vezom, čime se ranija istraživanja nisu bavila.

Kelley i suradnici (2003) navode da postoji međuovisnost u vezi onda kad misli, emocije i ponašanja jednog partnera utječu na misli, emocije i ponašanja drugog partnera. Također, pretpostavlja se da su procjene oba partnera u pozitivnoj korelaciji upravo zbog te međuovisnosti (Cook i Kenny, 2005). Model međuzavisnosti aktora i partnera (APIM) uzima u obzir međuzavisnu prirodu tih dijadnih podataka. U prijašnjim istraživanjima na parovima predmet istraživanja bili su samo aktorski efekti, dok su se partnerski efekti često zanemarivali. Proučavajući samo aktorske efekte, istraživači se fokusiraju samo na individualnu razinu analize čime se gubi dio informacija i mogućnost zahvaćanja relacijskih fenomena (Kenny i Cook, 1999). Općenito, aktorski efekt može se definirati kao efekt karakteristika pojedinca na njegove ishode, odnosno vrijednosti zavisne varijable. S druge strane, partnerski efekt može se definirati kao efekt karakteristika pojedinca na vrijednosti u zavisnoj varijabli druge osobe, odnosno njegovog partnera (Cook i Kenny, 2005). Drugim riječima, prisutnost efekata partnera ukazuje na to da odgovor pojedinca ovisi o nekim karakteristikama njegovog partnera (Kenny i Cook, 1999). Dakle, sve ovo implicira na važnost uključivanja oba partnera u istraživanje čime se omogućuje sveobuhvatnije razumijevanje dinamike njihovog odnosa. Zbog svega navedenog, ovo istraživanje uključivalo je procjene oba člana para.

1.5. Problemi

1. Ispitati aktorske i partnerske efekte socioseksualnosti na zadovoljstvo vezom.
2. Ispitati moderatorsku ulogu vlastitog stila privrženosti u odnosu između partnerove socioseksualnosti i vlastitog zadovoljstva vezom.

1.6. Hipoteze

1. Očekuju se negativni aktorski i partnerski efekti socioseksualnosti na zadovoljstvo vezom.
2. Očekuje se da će vlastiti stil privrženosti imati moderatorski efekt na odnos između partnerove socioseksualne orijentacije i vlastitog zadovoljstva vezom pri čemu će vlastiti odbijajući, preokupirajući i bojažljivi stil privrženosti povećati efekt socioseksualne orijentacije partnera na vlastito zadovoljstvo vezom, dok će vlastiti sigurni stil privrženosti smanjiti efekt socioseksualne orijentacije partnera na vlastito zadovoljstvo vezom.

2. METODA

2.1. Ispitanici

U istraživanju je korišten prigodan uzorak od 205 heteroseksualnih parova prikupljenih u okviru projekta *Efekti ličnosti, emocija i socijalnih procesa u interpersonalnom kontekstu*. Raspon dobi žena kreće se od 18 do 38 godina ($M = 27.07$, $SD = 5.02$), dok se kod muškaraca raspon dobi kreće od 19 do 56 godina ($M = 29.40$, $SD = 6.49$). Muškarci najčešće imaju završenu srednju školu (55.6%), kao i žene (37.1%). Ipak, žene su nešto češće visokoobrazovane nego muškarci (31.7% žena naspram 23.4% muškaraca sa završenim diplomskim studijem). Prosječna duljina trajanja veze bila je 72 mjeseca, odnosno šest godina u rasponu od 1 do 21.6 godina ($SD = 53.74$). Parovi uključeni u istraživanje bili su u vezi najmanje godinu dana. Ispitanici su dobrovoljno pristupili istraživanju, a prikupljeni su putem oglasa na Sveučilištu u Rijeci, elektroničkom poštom te metodom snježne grude.

2.2. Mjerni instrumenti

Za ispitivanje zadovoljstva vezom korištena je hrvatska verzija (Kardum i sur., 2018) Upitnika percipirane kvalitete veze (Perceived Relationship Quality Components Inventory; PRQC; Fletcher i sur., 2000). Upitnik se sastoji od šest čestica od kojih svaka označava jednu od komponenata veze, odnosno mjeri zadovoljstvo, predanost, intimnost, povjerenje, strast i ljubav na skali od 1 (uopće ne) do 7 (izrazito). Ispitanici na navedenim česticama procjenjuju njihovu sadašnju vezu. Pouzdanost iznosi 0.89 (Cronbach-alpha) i za muškarce i za žene (Marić, 2020), dok u ovom istraživanju iznosi .87 (Cronbach-alpha) i za muškarce i za žene. Primjeri čestica su: „Koliko ste zadovoljni svojom vezom?“, „Koliko ste predani vašoj vezi?“.

Za ispitivanje socioseksualne orijentacije korištena je hrvatska verzija (Kardum i sur., 2006) Upitnika socioseksualne orijentacije (Sociosexual Orientation Inventory; SOI; Simpson i Gangestad, 1991). Upitnik se sastoji od sedam čestica na kojima ispitanici procjenjuju svoje prošlo seksualno iskustvo, anticipirano (buduće) seksualno iskustvo, čestinu zamišljanja seksualnog odnosa s nekom drugom osobom, koja nije trenutni partner te stavove prema usputnom seksu. Formatni skala procjene razlikuju se među česticama zbog čega se ukupan rezultat izražava kao ponderirani zbroj pojedinih čestica. Viši ukupan rezultat odražava nerestriktivniju socioseksualnu orijentaciju. Pouzdanost iznosi .94 (test-retest) i .73 (Cronbach-alpha) (Simpson i Gangestad, 1991), dok u ovom istraživanju iznosi .65 (Cronbach-alpha) za muškarce i .74 (Cronbach-alpha)

za žene.

Za ispitivanje privrženosti korištena je hrvatska verzija (Schmitt, 2003) Mjere stilova privrženosti (Relationship Questionnaire; Bartholomew i Horowitz, 1991). Mjera stilova privrženosti sastoji se od četiri odlomka koji opisuju četiri stila privrženosti – sigurnu, odbijajuću, preokupirajuću i bojažljivu privrženost. U ovom istraživanju korištena je kao kontinuirana mjera na kojoj su ispitanici procjenjivali koliko dobro svaki odlomak opisuje način na koji se općenito ponašaju u ljubavnim vezama na skali od 1 (uopće me točno ne opisuje) do 7 (vrlo točno me opisuje).

2.3. Postupak istraživanja

Ispitanici su upitnike ispunjavali uz prisustvo istraživača, odnosno studenata psihologije. Ispitivanja su provedena individualno ili grupno, ovisno o mogućnostima istraživača i ispitanika. S obzirom da je ovaj rad dio većeg istraživanja, ispitanici su ispunjavali nekoliko različitih upitnika, od kojih su samo neki relevantni za ovo istraživanje. Prije početka, istraživač je parovima pročitao uputu o anonimnosti informacija i prikupljanju podataka koji će se analizirati na grupnoj razini isključivo u istraživačke svrhe. Također, parovi su dobili opću uputu, ali i upute prije svakog upitnika. Svaki član para je upitnike rješavao neovisno o drugome, odnosno nisu imali uvid u odgovore drugog partnera. Vrijeme ispunjavanja upitnika bilo je neograničeno, ali je otprilike trajalo 30 minuta po jednom paru.

3. REZULTATI

Na postojećim podacima provedena je statistička analiza s ciljem ispitivanja aktorskih i partnerskih efekata socioseksualnosti na zadovoljstvo vezom te s ciljem ispitivanja moderatorske uloge vlastitog stila privrženosti u odnosu između partnerove socioseksualnosti i vlastitog zadovoljstva vezom. Najprije su izračunati deskriptivni podaci za sve varijable korištene u istraživanju, posebno za uzorak muškaraca te za uzorak žena, kao i njihove međusobne korelacije. Navedene vrijednosti prikazane su u Tablici 1.

Tablica 1. Deskriptivni podaci za samoprocjene zadovoljstva vezom, socioseksualne orijentacije i stilova privrženosti te povezanosti među njima

	Muškarci						Žene					
	ZV	SOI	SP	OP	PP	BP	ZV	SOI	SP	OP	PP	BP
Muškarci												
ZV												
SOI	-.28**											
SP	-.01	.03										
OP	-.10	.17*	-.11									
PP	-.09	.03	.15*	.12								
BP	-.14*	.00	-.07	.20**	.39**							
Žene												
ZV	.61**	-.03	-.02	-.12	-.08	-.19**						
SOI	-.27**	.18**	0.10	.14	.04	.12	-.47**					
SP	.11	-.15*	.05	-.08	.10	-.06	.19**	-.12				
OP	-.08	-.08	-.02	.06	.06	.13	-.13	.12	-.17*			
PP	-.12	.05	.01	.10	.16*	.19**	-.12	-.01	.12	.01		
BP	-.13	-.10	-.07	.13	.19**	.33**	-.17*	.13	-.20**	.25**	.31**	
<i>M</i>	38.43	33.44	3.92	3.70	3.25	3.24	38.30	23.20	4.16	3.36	3.31	3.13
<i>SD</i>	4.16	21.65	1.63	1.70	1.49	1.72	4.31	13.62	1.71	1.75	1.67	1.81
α	.87	.65					.87	.74				

Napomena: ZV - Zadovoljstvo vezom; SOI – Socioseksualna orijentacija; SP - Sigurna privrženost; OP - Odbijajuća privrženost; PP - Preokupirajuća privrženost; BP - Bojažljiva privrženost; *M* - aritmetička sredina; *SD* - standardna devijacija; α - Cronbach alfa; * $p < .05$; ** $p < .01$

Iz Tablice 1 može se uočiti da se među varijablama uglavnom javljaju niske do umjerene korelacije. Naime, i kod muškaraca i kod žena dobivena je statistički značajna negativna korelacija zadovoljstva vezom sa socioseksualnom orijentacijom te s bojažljivom privrženosti. Također, kod oba spola se pokazalo da je bojažljiva privrženost pozitivno povezana s odbijajućom i preokupirajućom privrženosti. Kada je riječ o korelacijama samo unutar muškog spola, dobivena je statistički značajna pozitivna korelacija između socioseksualnosti i odbijajuće privrženosti, dok je sigurna privrženost muškaraca pozitivno povezana s njihovom preokupirajućom privrženosti. Nadalje, kada je riječ o korelacijama unutar ženskog spola, zadovoljstvo vezom kod žena statistički je značajno pozitivno povezano sa njihovom sigurnom privrženosti. Dobivena je i statistički značajna negativna korelacija između sigurne i odbijajuće privrženosti, dok je bojažljiva privrženost žena negativno povezana sa njihovom sigurnom privrženosti.

U Tablici 1 također je vidljivo da postoji statistički značajna pozitivna korelacija između muškog i ženskog zadovoljstva vezom. Također, postoji značajna pozitivna povezanost između muške i ženske socioseksualne orijentacije. Uz to, socioseksualna orijentacija kod žena negativno je povezana sa zadovoljstvom vezom kod muškaraca, dok je socioseksualna orijentacija kod muškaraca negativno povezana sa sigurnom privrženosti kod žena. Nadalje, bojažljiva privrženost kod muškaraca negativno je povezana sa zadovoljstvom vezom kod žena, dok su preokupirajuća i bojažljiva privrženost kod muškaraca statistički značajno pozitivno povezane s preokupirajućom i bojažljivom privrženosti kod žena.

Također, izračunati su t-testovi za zavisne uzorke kako bi se provjerilo razlikuju li se muškarci i žene na varijablama zadovoljstva vezom, socioseksualne orijentacije i stilova privrženosti. Dobiveni rezultati upućuju na to da postoji statistički značajna razlika između muškaraca i žena kada je riječ o socioseksualnoj orijentaciji ($t = 6.14$, $df = 194$, $p < .01$, $d = 0.44$) i odbijajućoj privrženosti ($t = 2.08$, $df = 202$, $p < .05$, $d = 0.15$). Muškarci u prosjeku imaju višu nerestriktivnu socioseksualnu orijentaciju nego žene te daju više procjene vlastite odbijajuće privrženosti nego žene. Na varijablama zadovoljstva vezom ($t = 0.49$, $df = 204$, $p > .05$, $d = 0.03$), sigurnoj ($t = -1.47$, $df = 201$, $p > .05$, $d = -0.10$), preokupirajućoj ($t = -0.44$, $df = 203$, $p > .05$, $d = -0.03$) i bojažljivoj ($t = 0.85$, $df = 203$, $p > .05$, $d = 0.06$) privrženosti nisu dobivene statistički značajne spolne razlike.

U nastavku slijedi prikaz rezultata dobivenih korištenjem APIM modela. Za obradu podataka korišten je program R (R Core Team, 2022) uz pomoć paketa „*dplyr*“ (Wickham i sur., 2022), „*nlme*“ (Pinheiro i sur., 2022) te „*dyadr*“ (Garcia i Kenny, 2022). APIM model korišten je s ciljem provjeravanja efekata socioseksualnosti na zadovoljstvo vezom. Točnije, kako bi se utvrdilo ima li socioseksualnost muškaraca efekte na muško zadovoljstvo vezom te ima li socioseksualnost žena efekte na žensko zadovoljstvo vezom, izračunati su aktorski efekti. S druge strane, kako bi se utvrdilo ima li socioseksualnost partnera efekte na vlastito zadovoljstvo vezom, izračunati su partnerski efekti. Osim jednostavnih aktorskih i partnerskih efekata, izračunati su i interakcijski, odnosno moderatorski efekti stilova privrženosti u odnosu između socioseksualnosti i zadovoljstva vezom. Samo za one interakcijske efekte koji su se pokazali značajnima dodatno su napravljene analize jednostavnih nagiba (engl. *simple slopes*). Za analizu jednostavnih nagiba ispitanici su podijeljeni u dvije grupe s obzirom na to jesu li jednu standardnu devijaciju iznad ili ispod prosjeka na pojedinoj moderatorskoj varijabli. Dakle, dio ispitanika bio je u grupi s manje izraženim pojedinim stilom privrženosti (-1 SD), dok je dio ispitanika bio u grupi s više izraženim pojedinim stilom privrženosti (+1 SD). Analizom jednostavnih nagiba su se potom izračunale regresijske jednadžbe za svaku od tih grupa.

Tablica 2. Rezultati APIM analize efekata socioseksualne orijentacije na zadovoljstvo vezom te moderatorski efekti stilova privrženosti

Efekt	Moderator											
	Sigurna privrženost			Odbijajuća privrženost			Preokupirajuća privrženost			Bojažljiva privrženost		
	<i>B</i>	<i>SE</i>	<i>p</i>	<i>B</i>	<i>SE</i>	<i>p</i>	<i>B</i>	<i>SE</i>	<i>p</i>	<i>B</i>	<i>SE</i>	<i>p</i>
Aktorski efekt SOI												
Muškarci	-0.02	0.01	< .05	-0.03	0.01	.05	-0.04	0.01	< .01	-0.01	0.01	.20
Žene	-0.13	0.02	< .001	-0.16	0.02	< .001	-0.14	0.02	< .001	-0.13	0.02	< .001
Partnerski efekt SOI												
Muškarci	-0.06	0.02	< .01	-0.09	0.02	< .001	-0.06	0.02	< .01	-0.06	0.02	< .01
Žene	0.01	0.01	.30	0.01	0.01	.58	0.00	0.01	.88	0.01	0.01	.48
Aktorski efekt moderatora												
Muškarci	-0.09	0.23	.69	0.28	0.21	.19	-0.37	0.23	.11	-0.46	0.20	< .05
Žene	0.53	0.19	< .05	-0.24	0.17	.17	-0.27	0.19	.16	-0.10	0.19	.58
Partnerski efekt moderatora												
Muškarci	0.17	0.19	.36	-0.15	0.18	.39	-0.27	0.19	.16	-0.07	0.19	.70
Žene	-0.10	0.23	.65	0.04	0.21	.86	-0.25	0.22	.26	-0.43	0.20	< .05
Aktorski M → aktorski efekt SOI												
Muškarci	0.01	0.01	.45	-0.01	0.00	.15	0.01	0.01	.59	-0.01	0.01	.41
Žene	0.03	0.01	< .05	-0.04	0.01	.39	0.01	0.01	.61	0.01	0.01	.35
Aktorski M → partnerski efekt SOI												
Muškarci	-0.00	0.02	.90	0.04	0.01	< .01	-0.03	0.02	< .05	-0.04	0.01	< .01
Žene	-0.00	0.01	.98	0.00	0.01	.90	0.01	0.01	.22	0.00	0.01	.82
Partnerski M → aktorski efekt SOI												
Muškarci	0.02	0.01	< .01	-0.01	0.01	.44	0.02	0.01	< .05	-0.00	0.01	.88
Žene	-0.01	0.02	.43	0.02	0.01	.10	-0.02	0.02	.25	-0.03	0.01	.06
Partnerski M → partnerski efekt SOI												
Muškarci	0.01	0.01	.36	-0.00	0.01	.10	0.00	0.01	.86	0.02	0.01	.19
Žene	0.00	0.01	.57	0.00	0.00	.87	0.01	0.01	.25	0.00	0.01	.91

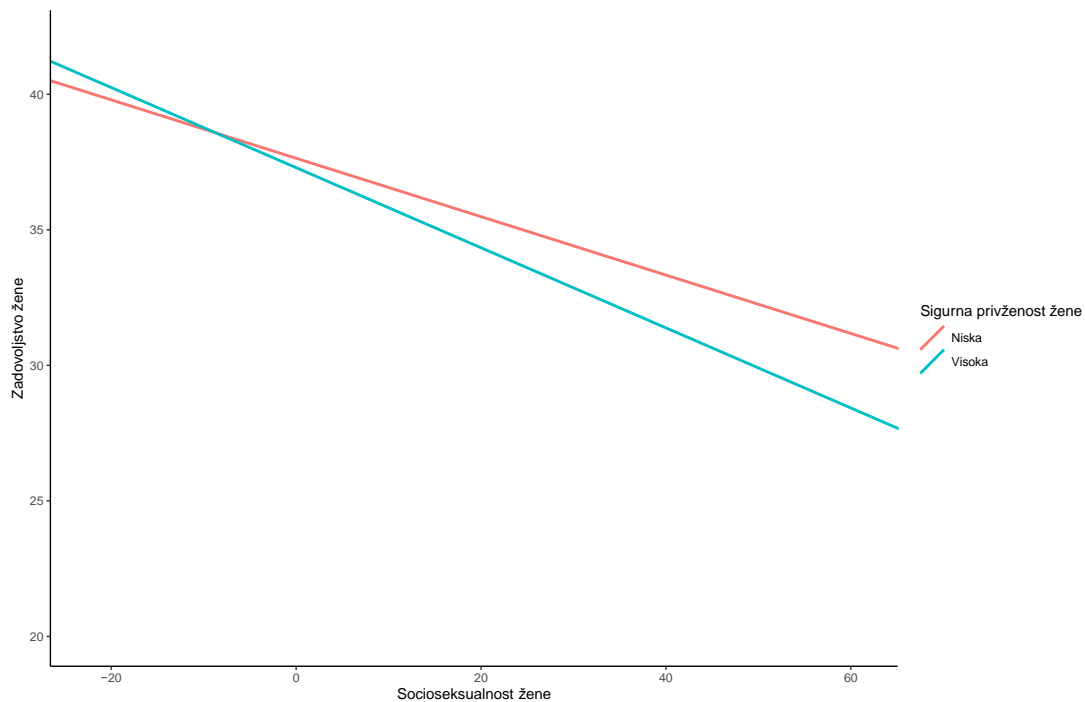
Napomena: *B* – nestandardizirani regresijski koeficijent; *SE* – standardna pogreška; Muškarci – zavisna varijabla u analizi je zadovoljstvo vezom muškaraca; Žene – zavisna varijabla u analizi je zadovoljstvo vezom žena; Aktorski efekt SOI – efekt vlastite socioseksualnosti na vlastito zadovoljstvo vezom; Partnerski efekt SOI – efekt partnerove socioseksualnosti na vlastito zadovoljstvo vezom; Aktorski efekt moderatora – efekt vlastitog stila privrženosti na vlastito zadovoljstvo vezom; Partnerski efekt moderatora – efekt partnerovog stila privrženosti na vlastito zadovoljstvo vezom; Aktorski M → aktorski efekt SOI – aktorski efekt socioseksualnosti moderiran vlastitim stilom privrženosti; Aktorski M → partnerski efekt SOI – partnerski efekt socioseksualnosti moderiran vlastitim stilom privrženosti; Partnerski M → aktorski efekt SOI – aktorski efekt socioseksualnosti moderiran partnerovim stilom privrženosti; Partnerski M → partnerski efekt SOI – partnerski efekt socioseksualnosti moderiran partnerovim stilom privrženosti

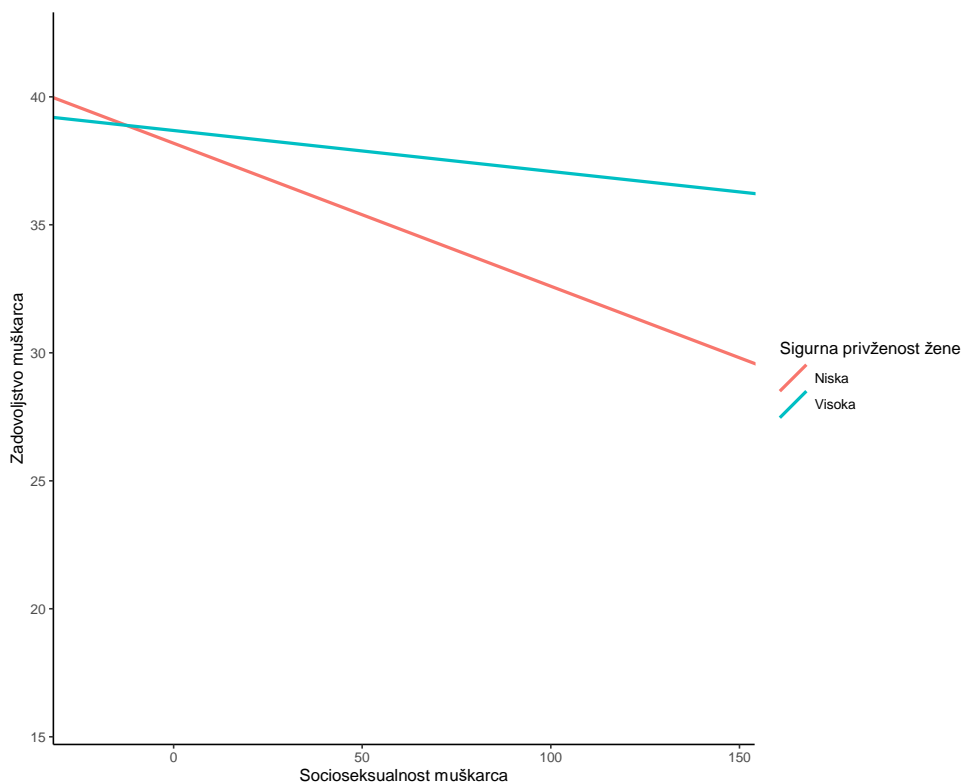
U Tablici 2 prikazani su rezultati četiri analize u kojima su varirana četiri stila privrženosti kao moderatorske varijable. U sve četiri analize dobiven je statistički značajan negativan aktorski efekt socioseksualnosti žene na zadovoljstvo vezom. Odnosno, što je viši rezultat na socioseksualnosti, tj. što je žena nerestiktivnije socioseksualnosti, to je njeno zadovoljstvo vezom manje. Ipak, aktorski efekti kod muškaraca nisu konzistentni. Naime, u analizama u kojima su moderatori sigurna i preokupirajuća privrženost dobiveni su statistički značajni negativni aktorski efekti, što je u skladu s hipotezom, dok kod odbijajuće i bojažljive privrženosti aktorski efekti nisu dobiveni. Nadalje, u svim analizama dobiven je statistički značajan negativan partnerski efekt socioseksualnosti na zadovoljstvo vezom za muškarce, što također potvrđuje hipotezu. Preciznije, što su partnerice nerestiktivnije socioseksualne orijentacije to su muškarci manje zadovoljni u vezi. S druge strane, za žene nisu dobiveni statistički značajni partnerski efekti niti u jednoj od četiri analize, što nije u skladu s hipotezom.

Moderatorski efekti također su prikazani u Tablici 2. Naime, dobiven je statistički značajan moderatorski efekt sigurne privrženosti žena na aktorski efekt socioseksualnosti žene na zadovoljstvo vezom. Točnije, kada je sigurna privrženost žene visoka dobiven je značajan negativan aktorski efekt socioseksualnosti na njeno zadovoljstvo vezom ($B = -0.15$; $SD = 0.03$; $p < .01$), kao i kada je sigurna privrženost niska ($B = -0.11$; $SD = 0.04$; $p < .01$). Ipak, taj efekt je snažniji kod žena koje imaju izraženiju sigurnu privrženost nego kod žena koje imaju manje izraženu sigurnu privrženost. Uz to, dobiven je statistički značajan moderatorski efekt sigurne privrženosti žena i na aktorski efekt socioseksualnosti muškarca na zadovoljstvo vezom. Naime, nije pronađen statistički značajan aktorski efekt kod muškaraca koji imaju partnerice s visokom sigurnom privrženosti ($B = -0.02$; $SD = 0.02$; $p > .05$), dok je kod muškaraca čije partnerice imaju nisku sigurnu privrženost dobiven statistički značajan negativan aktorski efekt ($B = -0.06$; $SD = 0.02$; $p < .01$). Odnosno, kod muškaraca čije su partnerice sigurno privržene njihova vlastita socioseksualnost nema efekta na njihovo zadovoljstvo u vezi, dok kod muškaraca koji imaju nesigurno privržene partnerice (tj. manje sigurno privržene) vlastita nerestiktivnija socioseksualna orijentacija povezana je s nižim vlastitim zadovoljstvom vezom. Ostali moderatorski efekti sigurne privrženosti nisu bili statistički značajni. Oba značajna moderatorska efekta sigurne privrženosti grafički su prikazani na Slikama 1 i 2.

Slika 1. Moderatorski efekt sigurne privrženosti žena na aktorski efekt socioseksualnosti žene na zadovoljstvo vezom

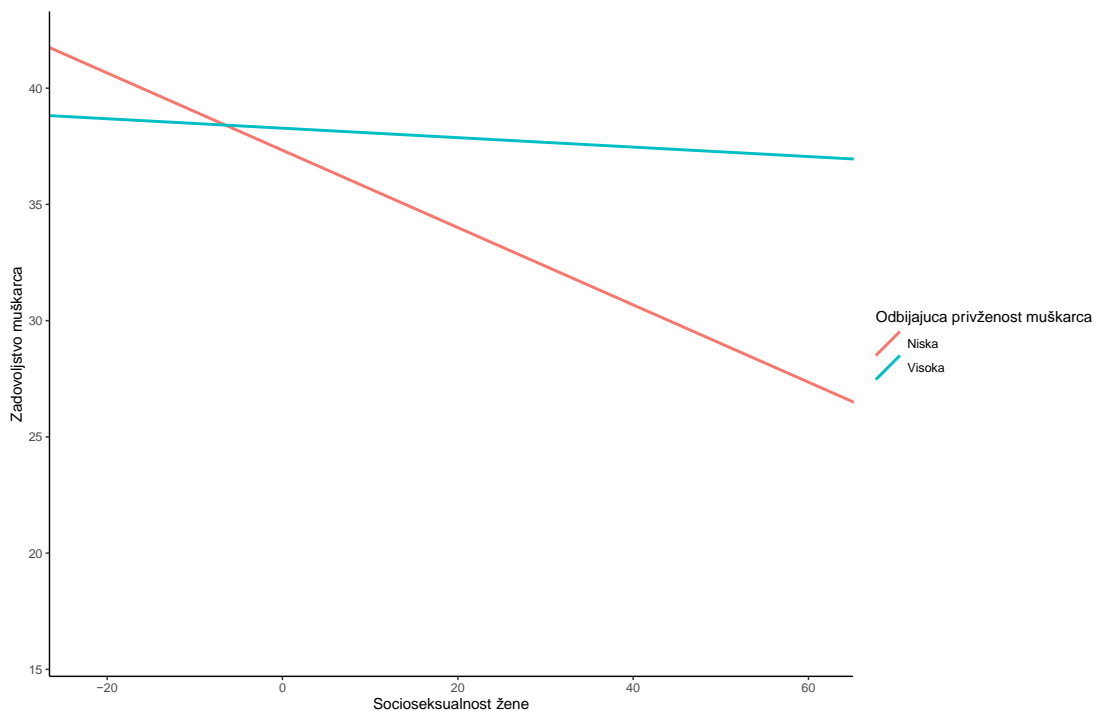

Slika 2. Moderatorski efekt sigurne privrženosti žena na aktorski efekt socioseksualnosti muškarca na zadovoljstvo vezom

Nadalje, dobiven je značajan moderatorski efekt odbijajuće privrženosti muškaraca na partnerski efekt socioseksualnosti žene na zadovoljstvo vezom. Kod muškaraca koji imaju višu odbijajuću privrženost nije pronađen partnerski efekt ($B = -0.02$; $SD = 0.03$; $p > .05$), dok se negativan partnerski efekt javlja kod onih muškaraca koji imaju manje izraženu odbijajuću privrženost ($B = -0.17$; $SD = 0.04$; $p < .01$). Odnosno, kod muškaraca s manjom odbijajućom privrženosti nerestriktivnija socioseksualnost partnerice povezana je s nižim vlastitim zadovoljstvom vezom, dok kod muškaraca s višom odbijajućem privrženošću socioseksualnost partnerice nema efekta na njihovo zadovoljstvo vezom. Ostali moderatorski efekti odbijajuće privrženosti nisu bili statistički značajni. Značajan moderatorski efekt odbijajuće privrženosti grafički je prikazan na Slici 3.

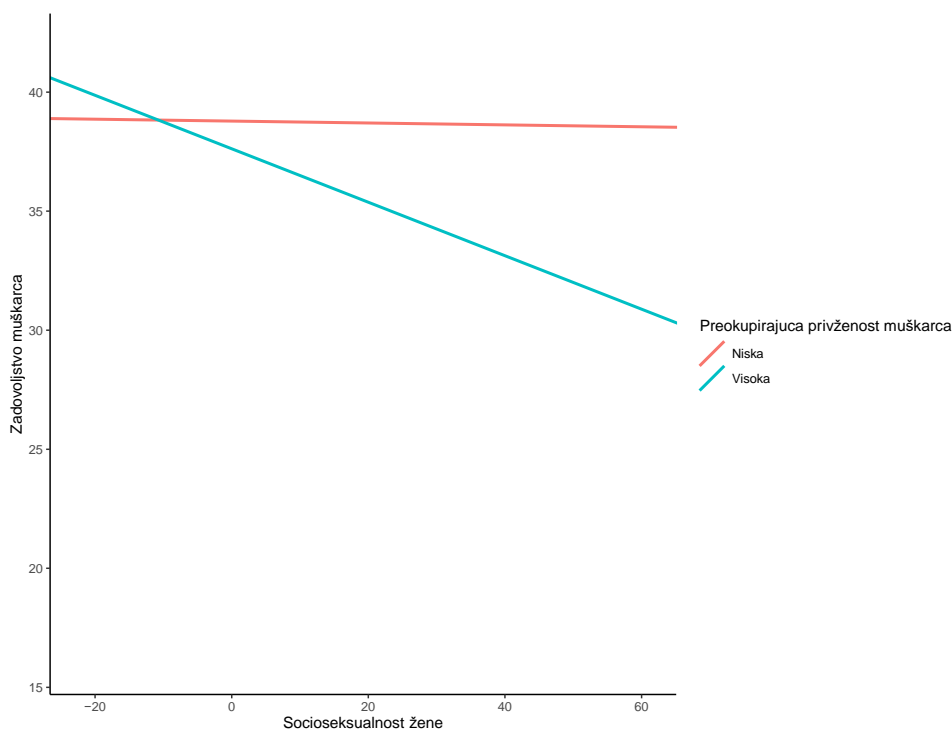
Slika 3. *Moderatorski efekt odbijajuće privrženosti muškaraca na partnerski efekt socioseksualnosti žene na zadovoljstvo vezom*

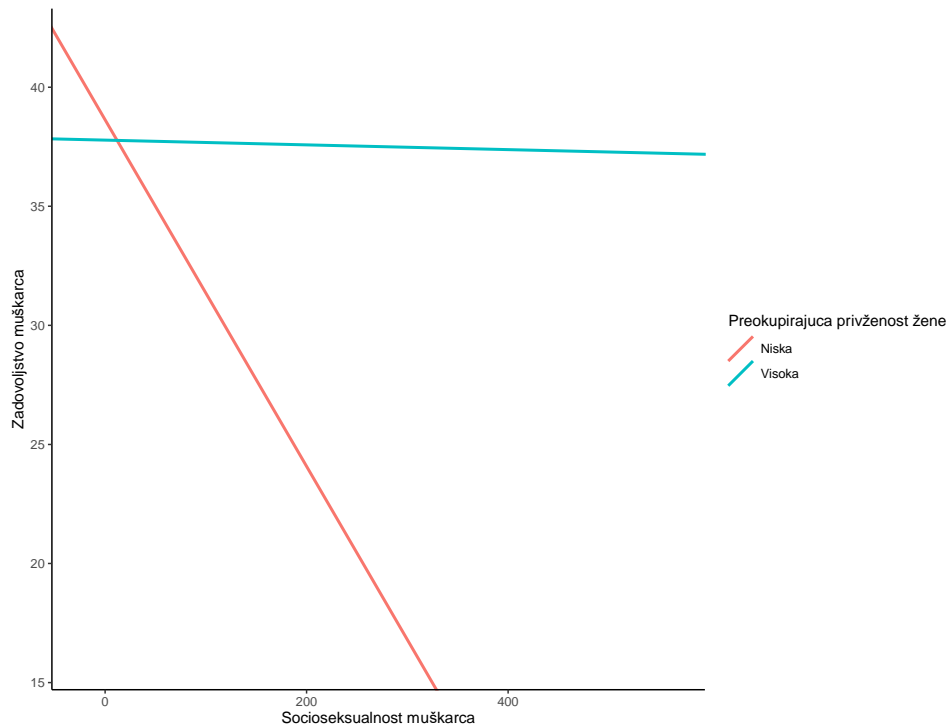
Kada je riječ o preokupirajućoj privrženosti, dobivena su dva značajna moderatorska efekta. Dobiven je statistički značajan negativan moderatorski efekt preokupirajuće privrženosti muškaraca na partnerski efekt socioseksualnosti žene na zadovoljstvo vezom. Naime, negativan partnerski efekt pronađen je kod muškaraca koji imaju izraženiju preokupirajuću privrženost ($B = -0.11$; $SD = 0.03$; $p < .01$), dok se kod muškaraca koji imaju nisku preokupirajuću privrženost ($B =$

= -0.00; $SD = 0.04$; $p > .05$) partnerski efekt nije javio. Preciznije, kod muškaraca s višom preokupirajućom privrženosti nerestriktivnija socioseksualnost partnerice povezana je s nižim vlastitim zadovoljstvom vezom, dok kod muškaraca s nižom preokupirajućom privrženosti socioseksualnost partnerice nema efekta na njihovo zadovoljstvo u vezi. Nadalje, dobiven je statistički značajan moderatorski efekt preokupirajuće privrženosti žena na aktorski efekt socioseksualnosti muškarca na zadovoljstvo vezom. Točnije, kod muškaraca čije su partnerice visoko na preokupirajućoj privrženosti nije dobiven statistički značajan aktorski efekt ($B = -0.00$; $SD = 0.01$; $p > .05$), dok je u skupini u kojoj su partnerice nisko na preokupirajućoj privrženosti dobiven statistički značajan negativan aktorski efekt socioseksualnosti na zadovoljstvo u vezi ($B = -0.07$; $SD = 0.02$; $p < .01$). Drugim riječima, vlastita socioseksualna orijentacija muškaraca koji imaju preokupirajuće privržene partnerice nema efekta na njihovo zadovoljstvo u vezi, dok je kod muškaraca čije su partnerice niže na preokupirajućoj privrženosti, vlastita nerestriktivnija socioseksualna orijentacija povezana s nižim vlastitim zadovoljstvom vezom. Ostali moderatorski efekti preokupirajuće privrženosti nisu bili statistički značajni. Oba značajna moderatorska efekta preokupirajuće privrženosti grafički su prikazani na Slikama 4 i 5.

Slika 4. Moderatorski efekt preokupirajuće privrženosti muškaraca na partnerski efekt socioseksualnosti žene na zadovoljstvo vezom

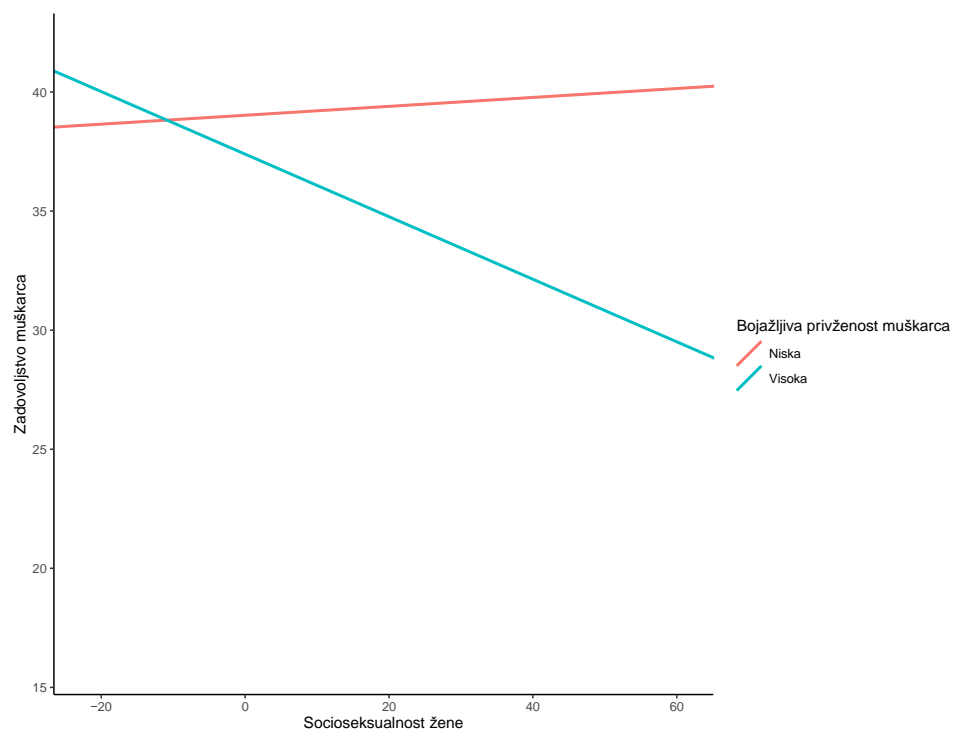

Slika 5. Moderatorski efekt preokupirajuće privrženosti žena na aktorski efekt socioseksualnosti muškarca na zadovoljstvo vezom

Nadalje, dobiven je statistički značajan negativan moderatorski efekt bojažljive privrženosti muškaraca na partnerski efekt socioseksualnosti žene na zadovoljstvo vezom. Naime, u skupini u kojoj muškarci imaju visoku bojažljivu privrženost dobiven je značajan negativan partnerski efekt socioseksualnosti na zadovoljstvo vezom ($B = -0.13$; $SD = 0.03$; $p < .01$), dok se u skupini u kojoj su muškarci nisko na bojažljivoj privrženosti partnerski efekt nije javio ($B = 0.02$; $SD = 0.03$; $p > .05$). Drugim riječima, kod muškaraca s višom bojažljivom privrženošću nerestriktivnija socioseksualnost partnerice povezana je s nižim vlastitim zadovoljstvom vezom, dok u skupini muškaraca s nižom bojažljivom privrženošću socioseksualnost partnerice nema efekta na njihovo zadovoljstvo vezom. Ostali moderatorski efekti bojažljive privrženosti nisu bili statistički značajni. Značajan moderatorski efekt bojažljive privrženosti grafički je prikazan na Slici 6.

Slika 6. Moderatorski efekt bojažljive privrženosti muškaraca na partnerski efekt socioseksualnosti žene na zadovoljstvo vezom

4. RASPRAVA

Ovo istraživanje provedeno je na uzorku heteroseksualnih parova s ciljem ispitivanja aktorskih i partnerskih efekata socioseksualnosti na zadovoljstvo vezom. Prema postavljenim hipotezama očekivali su se negativni aktorski i partnerski efekti socioseksualnosti na zadovoljstvo vezom. Također, ispitana je i moderatorska uloga vlastitog stila privrženosti u odnosu između partnerove socioseksualnosti i vlastitog zadovoljstva vezom pomoću četiri analize u kojima su varirana četiri stila privrženosti kao moderatorske varijable. Očekivalo se da će vlastiti odbijajući, preokupirajući i bojažljivi stil privrženosti povećati efekt socioseksualnosti partnera na vlastito zadovoljstvo vezom, dok će vlastiti sigurni stil privrženosti smanjiti efekt socioseksualnosti partnera na vlastito zadovoljstvo vezom.

4.1. Povezanost socioseksualnosti i zadovoljstva vezom

Cilj ovog istraživanja bio je ispitati aktorske i partnerske efekte socioseksualnosti na zadovoljstvo vezom. Naime, u sve četiri analize, u kojima su varirana četiri stila privrženosti kao moderatorske varijable, dobiven je statistički značajan negativan aktorski efekt socioseksualnosti na zadovoljstvo vezom žena. Drugim riječima, što je žena više nerestriktivnije socioseksualne orijentacije, to je njeno zadovoljstvo vezom manje. Ovi su nalazi u skladu s prethodnim istraživanjima koja navode da su nerestriktivni pojedinci manje predani svojoj vezi, imaju nižu motivaciju za održavanje svoje veze te doživljavaju niže zadovoljstvo u vezi (Jones, 1998; Webster i sur., 2015). Također, osobe nerestriktivne socioseksualnosti često pokazuju smanjen interes za seks sa svojim trenutnim partnerom te veći interes za druge atraktivne osobe (Hebl i Kashy, 1995; McNulty i sur., 2018; Simpson i Gangestad, 1991). Kod muškaraca, s druge strane, aktorski efekti su nekonzistentni. Naime, u analizama u kojima su moderatora sigurna i preokupirajuća privrženost dobiveni su statistički značajni negativni aktorski efekti, dok kod odbijajuće i bojažljive privrženosti aktorski efekti nisu dobiveni. Značajni aktorski efekti za muškarce dobiveni u ovom istraživanju u skladu su s istraživanjem Webstera i suradnika (2015) koji su također dobili negativan aktorski efekt socioseksualnosti na zadovoljstvo vezom muškaraca.

Nadalje, prema postavljenoj hipotezi očekivalo se da će restriktivna socioseksualna orijentacija partnera biti povezana s višim vlastitim zadovoljstvom vezom, dok će nerestriktivna socioseksualna orijentacija partnera biti povezana s nižim vlastitim zadovoljstvom vezom, što je i potvrđeno u ovom istraživanju, ali samo za muškarce. Naime, za muškarce je dobiven negativan

partnerski efekt socioseksualnosti na zadovoljstvo vezom, dok za žene partnerski efekt nije dobiven. Ovi nalazi ne čude s obzirom na prethodna istraživanja koja također ispituju aktorske i partnerske efekte socioseksualnosti na zadovoljstva vezom. Primjerice, Herzberg i suradnici (2022) dobili su partnerski efekt sklonosti dugotrajnim vezama muškaraca na procjenu kvalitete veze, kao i partnerski efekt sklonosti kratkotrajnim vezama žena na procjenu kvalitete veze. Drugim riječima, njihovi nalazi upućuju na to da žene čiji su partneri skloni dugotrajnim vezama izvještavaju o višoj kvaliteti svoje veze, dok muškarci čije su partnerice sklone kratkotrajnim vezama izvještavaju o nižoj kvaliteti veze. Rezultati dobiveni u ovom istraživanju u skladu su s nalazima Herzberga i suradnika (2022) budući da su osobe restriktivne socioseksualnosti sklonije dugotrajnim vezama, dok su osobe nerestriktivne socioseksualnosti sklonije kratkotrajnim vezama (Simpson i Gangestad, 1991). S druge strane, u istraživanju Webstera i suradnika (2015) partnerski efekti javljaju se samo kod žena, dok kod muškaraca oni nisu dobiveni. Točnije, ovi nalazi upućuju na to da je nerestriktivna socioseksualna orijentacija muškarca povezana s nižim zadovoljstvom vezom kod žena. Uz to, Webster i suradnici (2015) veći naglasak stavljaju na mušku socioseksualnost i kako ona utječe na žensko zadovoljstvo vezom, dok su nalazi Herzberga i suradnika (2022), kao i rezultati ovog istraživanja, istaknuli važnost ženske socioseksualne orijentacije te pokazali kako ona utječe na muško zadovoljstvo u vezi.

Nalazi dobiveni u ovom istraživanju mogli bi se objasniti uzimajući u obzir spolne razlike u ljubomori i ponašanjima povezanim s nevjerom u romantičnim vezama. Naime, nerestriktivni pojedinci procjenjuju veću spremnost na nevjeru (Mattingly i sur., 2011) te pokazuju više ljubomore (Shackelford i sur., 2005) u svojim vezama u odnosu na restriktivne pojedince. Iz perspektive evolucijske psihologije, žene i muškarci se suočavaju s različitim izazovima u vezama, posebice kada je riječ o ponašanjima povezanim s reprodukcijom (Buss i sur., 1992). Preciznije, muškarci su više pogođeni seksualnom nevjerom svoje partnerice nego emocionalnom nevjerom, dok su žene više uzrujane otkrićem partnerove emocionalne nevjere (Buss i sur., 1992). Budući da seksualna nevjera žene potencijalno može dovesti do potomka koji ne nosi gene partnera, muškarci su se u prošlosti suočavali s adaptivnim problemom koji dovodi u pitanje njihovo očinstvo. Drugim riječima, seksualna nevjera žena smanjuje vjerojatnost muškaraca da postanu genetski roditelji. S druge strane, s obzirom da vjerojatnost majčinstva nije pogođena seksualnom nevjerom muškarca, žene su suočene s drugim adaptivnim problemima. Odnosno, kod žena, potencijalna emocionalna nevjera muškarca može dovesti do gubitka drugih reproduktivnih resursa koji su njima važniji, kao

što su partnerov trud, ulaganje i vrijeme (Buss, 2013). Dakle, upravo se zbog toga muškarci mogu osjećati ugroženije zbog nerestriktivne socioseksualne orijentacije svoje partnerice, kao i zbog koketiranja i manje predanosti u vezi, što može negativno utjecati na ispunjenje očekivanja u vezi te na zadovoljstvo vezom. Drugim riječima, svaki potencijalni znak ženine seksualne nevjere poput koketiranja s drugima, kod muškaraca može izazvati ljubomoru zbog potencijalnog problema sumnje u vlastito očinstvo. Kod žena, s druge strane, restriktivna orijentacija partnera zadovoljava njihovu želju za stabilnošću i sigurnošću (u kontekstu evolucijske perspektive, za fizičkom zaštitom ili pomoći oko opstanka potomka), što pozitivno utječe na ispunjenje očekivanja u vezi i dovodi do povećanja zadovoljstva vezom (Herzberg i sur., 2022). Nadalje, žene općenito preferiraju karakteristike koje pokazuju da je partner inteligentan, velikodušan, pouzdan, ljubazan, pun razumijevanja, društven i sličan njima (Schwarz i Hassebrauck, 2012). Također, vrlo su oprezne u pogledu odabira partnera s obzirom da imaju ograničene reproduktivne resurse i više ulažu u roditeljstvo (Trivers, 1972). Nasuprot tome, muškarci pokazuju znatno niže roditeljsko ulaganje u potomstvo, teže većoj reproduktivnoj uspješnosti (Trivers, 1972) te više cijene fizičku privlačnost kod svojih partnerica budući da je ona pokazatelj reproduktivne vrijednosti žene (Schwarz i Hassebrauck, 2012). Zbog svega navedenog, muškarci su češće nerestriktivne socioseksualne orijentacije nego žene (Buss, 2006), što je potvrđeno i u ovom istraživanju. Ipak, Buss i Schmitt (2019) navode da muškarci mogu težiti dugotrajnijim vezama zbog raznih adaptivnih prednosti. Neke od adaptivnih prednosti mogu biti veća vjerojatnost da postanu roditelji, veća vjerojatnost preživljavanja njihovih potomaka te općenito bolji status u društvu. Zbog svega navedenog, ne iznenađuje nalaz da nerestriktivna socioseksualnost partnerice zaista ima negativan efekt na zadovoljstvo vezom kod muškaraca. Uz to, Simpson i suradnici (2004) navode da muškarci točnije percipiraju socioseksualnost kod žena nego žene kod muškaraca. Upravo je zbog toga moguće da se partnerski efekt kod žena, u ovom istraživanju, nije javio. Također, bez obzira što su žene vrlo oprezne u pogledu odabira partnera zbog svojih ograničenih reproduktivnih resursa (Trivers, 1972), nisu u tolikoj mjeri pogođene seksualnom nevjerom svog partnera kao muškarci (Buss, 2013). Odnosno, moguće je da na žene nerestriktivna socioseksualnost partnera, koja se često povezuje s većom spremnosti na nevjeru, nema efekta ukoliko joj partner pruža druge vrijedne reproduktivne resurse koji su njoj bitniji, kao što su vrijeme, trud i ulaganje.

S druge strane, Yost i Zubriggen (2006) ističu da je nerestriktivna socioseksualna orijentacija kod muškaraca češće povezana s nepoželjnim crtama ličnosti i s nepoželjnim

ponašanjima nego kod žena. Ipak, navode da je kod oba spola nerestriktivna socioseksualna orijentacija povezana s određenim ponašanjima koja upućuju na prijašnja seksualna iskustva s većim brojem spolnih partnera, općenito češćim spolnim odnosima te većom vjerojatnosti nevjere u budućim romantičnim vezama (Simpson i sur., 1993). Također, nerestriktivni pojedinci u socijalnim interakcijama pokazuju obrazac seksualno asertivnog ponašanja (Simpson i sur., 1996), odnosno skloniji su koristiti specifične neverbalne znakove (npr. smješkanje, koketni pogledi) kako bi pokazali svoju seksualnu dostupnost (Gangestad i sur., 1994). Isto tako, rezultati istraživanja Frencha i suradnika (2019) pokazali su da je nerestriktivna socioseksualna orijentacija povezana s većom vjerojatnošću prekida veze zbog nezadovoljstva u braku. Dakle, istraživanja konzistentno pokazuju da je nerestriktivna socioseksualnost povezana s nižim razinama kvalitete veze, zadovoljstva vezom te s povećanom vjerojatnošću pritužbi na partnera kao i na samu vezu (Herzberg i sur., 2022).

4.2. Moderatorska uloga stilova privrženosti u odnosu između socioseksualnosti i zadovoljstva vezom

Istraživanja koja ispituju moderatorske efekte odnosa između socioseksualne orijentacije i zadovoljstva vezom su rijetka. Stoga se u ovom istraživanju stil privrženosti koristio kao moderator koji bi pomogao smanjiti ili povećati negativan odnos između ova dva konstrukta. U svrhu ispitivanja moderatorske uloge vlastitog stila privrženosti u odnosu između partnerove socioseksualnosti i vlastitog zadovoljstva vezom, provedene su četiri moderatorske analize u kojima su varirana četiri stila privrženosti: sigurni, odbijajući, preokupirajući i bojažljivi. Prema postavljenoj hipotezi očekivalo se da će vlastiti nesigurni stilovi privrženosti (odbijajući, preokupirajući ili bojažljivi) povećati efekt socioseksualne orijentacije partnera na vlastito zadovoljstvo vezom, dok će vlastiti sigurni stil privrženosti smanjiti efekt socioseksualne orijentacije partnera na vlastito zadovoljstvo vezom.

Prije rasprave o dobivenim rezultatima, potrebno je naglasiti nedostatke korištenog upitnika za ispitivanje stilova privrženosti. Naime, Mjera stilova privrženosti (Relationship Questionnaire; Bartholomew i Horowitz, 1991; Schmitt, 2003) sastoji se od četiri odlomka koji opisuju četiri stila privrženosti, a ispitanici procjenjuju koliko dobro svaki odlomak opisuje način na koji se općenito ponašaju u ljubavnim vezama na skali od sedam stupnjeva. Svakog ispitanika bi na temelju ovih procjena trebalo svrstati u jednu skupinu, odnosno dodijeliti mu jedan od četiri stila privrženosti

(Bartholomew i Horowitz, 1991). Točnije, onaj odlomak kojeg je ispitanik procijenio s najvišom ocjenom trebao bi biti odlomak koji najbolje opisuje njegov stil privrženosti (Wongpakaran i sur., 2021). Naime, Collins i Read (1994) navode da reprezentacije privrženosti mogu varirati u svojoj specifičnosti, odnosno da ljudi mogu imati različite reprezentacije specifičnih osoba (npr. svojih romantičnih partnera, roditelja) te općenitije reprezentacije koje se odnose na druge osobe. Također, socijalno-kognitivne teorije sugeriraju da ljudi često procjenjuju druge na relativno kategoričan način (Reis i Carothers, 2014). U kontekstu privrženosti, pojedinac procjenjuje je li određena osoba (npr. romantični partner) dostupna i odgovara li na njegove potrebe ili ne. Stoga, individualne razlike u privrženosti mogu biti jasno vidljive u specifičnim kontekstima odnosa (Fraley i Shaver, 2008). Sve od navedenog implicira na korištenje privrženosti kao kategorijalne mjere kada je riječ o istraživanjima na parovima. Međutim, u ovom istraživanju velik broj ispitanika nije bilo moguće svrstati u jednu kategoriju, odnosno u jedan od četiri stilova privrženosti budući da su ispitanici više odlomaka ocijenili istom ocjenom. Zbog toga, stil privrženosti u ovom istraživanju nije korišten kao kategorijalna, već kao kontinuirana mjera, što je potrebno imati na umu tijekom daljnjeg čitanja rasprave. U nastavku najprije slijedi rasprava o rezultatima koji su bili pretpostavljeni hipotezom, nakon čega će biti navedeni i nalazi koji nisu bili očekivani, ali bi mogli biti korisni za buduća istraživanja.

4.2.1. Moderatorska uloga vlastitog odbijajućeg stila privrženosti u odnosu između partnerove socioseksualnosti i vlastitog zadovoljstva vezom

Kao što je i očekivano, partnerski efekt socioseksualnosti na zadovoljstvo vezom muškaraca moderiran je odbijajućim stilom privrženosti muškaraca. Ipak, hipoteza nije u potpunosti potvrđena. Naime, analizom jednostavnih nagiba negativan partnerski efekt dobiven je samo kod onih muškaraca koji imaju manje izraženu odbijajuću privrženost (63 muškarca), dok kod onih koji imaju višu odbijajuću privrženost (33 muškaraca) nije pronađen partnerski efekt, što nije u skladu s hipotezom. Drugim riječima, ovi nalazi upućuju na to da je kod muškarca koji imaju nižu odbijajuću privrženost nerestriktivna socioseksualnost partnerice povezana s nižim vlastitim zadovoljstvom vezom. Prethodna istraživanja ukazuju na to da nerestriktivni pojedinci (za razliku od restriktivnih) procjenjuju veću spremnost na nevjeru te da češće koketiraju s drugim atraktivnim osobama (Mattingly i sur., 2011). Ovakva ponašanja partnerice mogla bi biti prijeteća za muškarce koji imaju manje izraženu odbijajuću privrženost. Naime, nerestriktivni pojedinci manje su

motivirani za održavanje veze te su općenito manje predani vezi (Simpson i sur., 1996; Webster i sur., 2015), dok je sigurno privrženim pojedincima važno da imaju povjerenja u svog partnera te da se mogu osloniti na njega kada se osjećaju uznemireno (Simpson i sur., 2004). Nadalje, nerestriktivna socioseksualnost negativno je povezana s brigom, pouzdanošću i zaštitničkim ponašanjem u vezi što također nepovoljno djeluje na razvoj intimnosti u romantičnim vezama (Ellis, 1998; Prager, 1995). Zbog svega navedenog, ne iznenađuje nalaz da je nerestriktivna socioseksualna orijentacija partnerice, odnosno nedostatak brige i posvećenosti u vezi, zaista povezana s nižim zadovoljstvom u vezi kod muškaraca s niskom odbijajućom privrženosti. Drugim riječima, moguće je da oni jednostavno zdravo reagiraju na znakove neposvećenosti vezi koje vide u nerestriktivnoj socioseksualnosti svoje partnerice.

Kada je riječ o odbijajuće privrženim osobama, one se obično fizički i emocionalno distanciraju od svojih partnera s obzirom da se često boje da će biti odbačene. Uz to, umanjuju važnost intimnosti i bliskosti u romantičnim vezama (Simpson i sur., 2004), pokazuju niske razine emocionalne uključenosti, povjerenja i općenito kohezije u svojim vezama (Hazan i Shaver, 1987). Nadalje, iz perspektive privrženosti, zadovoljstvo u vezi ovisi o stupnju do kojeg su potrebe za podrškom ispunjene i izgrađene do sigurne baze. Izbjegavanje intimnosti u vezi, kod odbijajuće privrženih pojedinaca, odnosno deaktiviranje potreba za privrženošću često dovodi do udaljavanja od partnera, ali i do nižeg zadovoljstva vezom (Mikulincer i Shaver, 2016). Nadalje, zbog svoje fizičke i emocionalne distance koju nastoje održati u svojoj vezi, pojedinci s odbijajućim stilom privrženosti često održavaju kratkotrajne i neformalne seksualne veze (Schachner i Shaver, 2004) ili pak izbjegavaju seksualne aktivnosti sa svojim partnerom (Tracy i sur., 2003). Ipak, pomoću kratkotrajnih i neformalnih seksualnih veza, ovi pojedinci zapravo nastoje kompenzirati nisko seksualno samopoštovanje koje često imaju (Antičević, 2015). Drugim riječima, kod odbijajuće privrženih muškaraca nije pronađen očekivani negativan partnerski efekt socioseksualnosti na zadovoljstvo vezom što je donekle u skladu s prethodno navedenim spoznajama o osobama s odbijajućim stilom privrženosti. Nadalje, moguće objašnjenje također leži u tome da odbijajuće privržene osobe koriste samozaštitne strategije kako ne bi bile povrijeđene od strane partnera, što se često manifestira kao averzija prema ovisnosti o partneru te kao težnja prema autonomiji i oslanjanju na sebe (Mikulincer i Shaver, 2016), zbog čega možda uopće ne vide problem u nerestriktivnoj socioseksualnosti svoje partnerice. Također, u ovom istraživanju analizom jednostavnih nagiba pokazalo se da samo 33 muškaraca ima višu odbijajuću privrženost. Drugim

riječima, potencijalni uzrok neznačajnog partnerskog efekta može biti i mali broj ispitanika u skupini muškaraca s odbijajućom privrženosti. Moderatorski efekti odbijajuće privrženosti kod žena nisu bili statistički značajni. Moguće objašnjenje izostanka ovih efekata slično je prethodno spomenutom objašnjenju izostanka partnerskih efekata kod žena. Naime, bez obzira na stil privrženosti žene čini se da nerestriktivna socioseksualnost muškarca nije toliko prijeteća za njeno zadovoljstvo vezom budući da se žene, za razliku od muškaraca, ne suočavaju s adaptivnim problemom sigurnosti u očinstvo.

4.2.2. Moderatorska uloga vlastitog preokupirajućeg stila privrženosti u odnosu između partnerove socioseksualnosti i vlastitog zadovoljstva vezom

Kao što je i očekivano, partnerski efekt socioseksualnosti na zadovoljstvo vezom muškaraca moderiran je preokupirajućim stilom privrženosti muškaraca. Naime, analizom jednostavnih nagiba partnerski efekt dobiven je samo kod onih muškaraca koji imaju visoku preokupirajuću privrženost (39 muškaraca), dok se kod onih koji imaju nisku preokupirajuću privrženost (27 muškaraca) partnerski efekt nije javio, što je u skladu s hipotezom. Dakle, ovi nalazi upućuju na to da je kod muškaraca s višom preokupirajućom privrženosti nerestriktivna socioseksualnost partnerice povezana s nižim vlastitim zadovoljstvom vezom. Naime, preokupirajuća privrženost kombinacija je negativnog modela o sebi i pozitivnog modela o drugima. Prema tome, kod preokupirajuće privrženih pojedinaca dolazi do hiperaktivacije sustava privrženosti, odnosno takve osobe imaju izražen strah od napuštanja, snažnu želju za bliskošću te pokušavaju usmjeriti pažnju partnera na vlastite potrebe. Kako bi se nosili s time, ovi pojedinci često koriste prisilna ponašanja kako bi pridobili pažnju, potvrdu i podršku partnera (Mikulincer i Shaver, 2016). Uz to, osobe s preokupirajućom privrženosti sklone su biti posesivne te pretjerano oprezne prema znakovima koji upućuju na to da bi ih partner mogao ostaviti (Simpson i sur., 2004), a budući da su nerestriktivni pojedinci manje predani svojoj vezi i skloni koketiranju s drugim atraktivnim osobama (Mattingly i sur., 2011; Simpson i sur., 1996) ne iznenađuje nalaz dobiven u ovom istraživanju. Naime, nalaz upućuje na to da se muškarci s višom preokupirajućom privrženosti zaista mogu osjećati ugroženije zbog nerestriktivne socioseksualnosti svoje partnerice. Također, preokupirajuće privrženi pojedinci nemaju povjerenja u svoje partnere te pokazuju više ljubomore u usporedbi sa sigurno privrženim osobama (Toplu-Demirtas, 2022), što također može objasniti dobivene rezultate. Iako im je cilj održati blizinu i dobiti potporu partnera,

strah od napuštanja kod ovih osoba često dovodi do podređivanja potrebama partnera i inhibiranja vlastitih potreba što često dovodi do osjećaja frustracije i teškoća u vezi (Birnbaum, 2007; Davis i sur, 2004). Svi ovi nalazi upućuju na to da bi pojedinci s preokupirajućom privrženosti trebali biti osjetljivi na nerestriktivnu socioseksualnost svog partnera, što je i potvrđeno u ovom istraživanju.

4.2.3. Moderatorska uloga vlastitog bojažljivog stila privrženosti u odnosu između partnerove socioseksualnosti i vlastitog zadovoljstva vezom

Partnerski efekt socioseksualnosti na zadovoljstvo vezom muškaraca moderiran je bojažljivim stilom privrženosti muškaraca, što potvrđuje hipotezu. Naime, analizom jednostavnih nagiba negativan partnerski efekt dobiven je samo kod onih muškaraca koji imaju visoku bojažljivu privrženost (50 muškaraca), dok se kod muškaraca koji imaju nisku bojažljivu privrženost (48 muškaraca) partnerski efekt nije javio. Drugim riječima, pokazalo se da je kod muškaraca s višom bojažljivom privrženosti nerestriktivna socioseksualnost partnerice povezana s nižim vlastitim zadovoljstvom u vezi. Nadalje, za razliku od preokupirajuće privrženih pojedinaca koji pokazuju snažnu želju za bliskosti i imaju pozitivnu sliku o drugima, osobe s bojažljivim stilom privrženosti imaju negativnu sliku o drugima te nastoje izbjeći bliske interpersonalne odnose zbog straha od odbacivanja, odnosno kako bi smanjili mogućnost eventualnog razočaranja u druge. Uz to, osim nepovjerenja prema drugima, imaju negativnu sliku i o sebi, zbog čega imaju snažan osjećaj osobne nesigurnosti (Bartholomew i Horowitz, 1991). Dakle, ovi nalazi upućuju na to da pojedinci s bojažljivim stilom privrženosti nisu skloni ulaziti u intimne odnose, što potencijalno može objasniti dobivene rezultate. Naime, upravo zbog toga što je pojedincima s ovim stilom privrženosti teže ostvariti intimne veze, moguće je da jednom kada odluče ući u vezu imaju i veća očekivanja od svog partnera te su onda i osjetljiviji na potencijalne znakove nevjere i neposvećenosti u vezi. Drugim riječima, ne iznenađuje nalaz o tome da se muškarci s ovim stilom privrženosti mogu osjećati ugroženije zbog nerestriktivne socioseksualnosti svoje partnerice. Bartholomew i Horowitz (1991) također navode da su pojedinci s bojažljivim stilom privrženosti često neasertivni, introvertirani te skloni iskorištavanju od strane drugih budući da imaju nisko samopoštovanje. Sve od navedenog upućuje na to da bi osobe s bojažljivim stilom privrženosti trebale biti osjetljivije na nerestriktivnu socioseksualnost svog partnera, što je i potvrđeno u ovom istraživanju.

4.2.4. Ostali moderatorski efekti

Nadalje, u ovom istraživanju dobiveni su i moderatorski efekti koji nisu očekivani u hipotezama, a mogli bi služiti kao podloga daljnjim istraživanjima. Budući da ne postoje istraživanja koja ispituju moderatorske efekte stilova privrženosti u odnosu između socioseksualnosti i zadovoljstva vezom, sljedeći nalazi mogli bi biti korisni za one koji će se u budućnosti baviti ovom temom. Naime, pokazalo se da sigurna privrženost žena moderira oba aktorska efekta socioseksualnosti na zadovoljstvo vezom, i muški i ženski. Kada je riječ o ženskom aktorskom efektu, on je negativan i snažniji je kod žena koje imaju izraženiju sigurnu privrženost (49 žena) nego kod žena koje imaju manje izraženu sigurnu privrženost (38 žena). Drugim riječima, kod žena sa sigurnim stilom privrženosti, vlastita nerestriktivna socioseksualnost povezana je s nižim vlastitim zadovoljstvom u vezi. Ovakav nalaz ne iznenađuje s obzirom na prethodna istraživanja koja konzistentno pokazuju da sigurna privrženost ima pozitivne efekte na održavanje dugotrajnih veza (Brennan i Shaver, 1995). Naime, sigurna privrženost pozitivno je povezana s restriktivnom socioseksualnom orijentacijom. Odnosno, osobe sa sigurnom privrženosti preferiraju formalne i dugotrajne veze, doživljavaju manje sukoba sa svojim partnerima, imaju povjerenja u njih te im se obraćaju za utjehu i podršku u situacijama kada su uznemireni. Sve ovo doprinosi višem zadovoljstvu u vezi kod ovih pojedinaca (Simon, 1997; Brennan i Shaver, 1995; Simpson i sur., 2004; Birnbaum i Reis, 2006). Dakle, budući da su nerestriktivni pojedinci skloniji kratkotrajnim seksualnim vezama s niskim stupnjem emocionalne privrženosti i ulaganja (Simpson i Gangestad, 1991), a sigurno privrženi pojedinci teže dugotrajnijim vezama, ne iznenađuje nalaz o tome da je nerestriktivna socioseksualnost žena sa sigurnom privrženosti povezana s nižim vlastitim zadovoljstvom vezom. Također, moguće je da se kod ovih žena javlja unutarnji konflikt, budući da žele razviti i održati dubok, siguran i intiman odnos jer su sigurno privržene, a istovremeno su nerestriktivne socioseksualnosti zbog čega se susreću s izazovima, s kojima se susreću nerestriktivni pojedinci, koji ih potencijalno mogu odvlačiti od te monogamne veze. Nadalje, kada je riječ o muškom aktorskom efektu, on je dobiven samo kod muškaraca čije partnerice imaju nisku sigurnu privrženost, odnosno koje su nesigurno privržene. Preciznije, dobiven je moderatorski efekt nesigurne privrženosti žena na aktorski efekt socioseksualnosti muškarca na zadovoljstvo vezom. Ovi nalazi u skladu su s ranijim istraživanjima koja sugeriraju da su nesigurni stilovi privrženosti prijeteći za vezu budući da su pojedinci s nesigurnim stilovima privrženosti manje predani svojim partnerima i vezi, više se distanciraju od njih i neprestano brinu

da će biti odbačeni te pokazuju više ljubomore (Simpson i sur., 2004). Dakle, ne čudi nalaz da je nerestriktivna socioseksualnost muškaraca koji su u vezi s nesigurno privrženim partnericama povezana s nižim vlastitim zadovoljstvom vezom budući da takve partnerice pokazuju više ljubomore i općenito nemaju povjerenja u svoje partnere (Selterman i Maier, 2013; Toplu-Demirtas, 2022), a nerestriktivni pojedinci često pokazuju interes za druge atraktivne osobe i imaju manje poticaja da ostanu monogamni u svojoj vezi (Ellis, 1998).

Nadalje, aktorski efekt socioseksualnosti muškarca na zadovoljstvo vezom moderiran je preokupirajućom privrženosti žena. Međutim, negativan aktorski efekt javio se samo kod onih muškaraca čije su partnerice nisko na preokupirajućoj privrženosti, što nije u skladu s prethodnim istraživanjima. Potencijalno objašnjenje ovakvog nalaza leži u malom broju ispitanika s preokupirajućom privrženosti, ali i u nedostacima korištenog upitnika za ispitivanje stilova privrženosti.

4.3. Ograničenja i doprinos istraživanja

S obzirom na sve rezultate dobivene u ovom istraživanju, može se primijetiti da su neki u skladu s pretpostavljenim hipotezama, neki se djelomično slažu s hipotezama, a neki dobiveni rezultati nisu bili očekivani. Isto tako, neki od predviđenih rezultata nisu potvrđeni, odnosno neki rezultati koji su bili pretpostavljeni hipotezama nisu dobiveni. Mogući razlog tome su metodološki nedostaci ovog istraživanja koje je potrebno istaknuti. Naime, kao što je ranije navedeno, nedostaci korištenog upitnika za ispitivanje stilova privrženosti (Bartholomew i Horowitz, 1991) mogli su utjecati na dobivene rezultate. Preciznije, ispitanici su procjenjivali koliko dobro svaki odlomak opisuje način na koji se općenito ponašaju u ljubavnim vezama na skali od sedam stupnjeva te su više odlomaka ocijenili istom ocjenom. S obzirom na to, ispitanicima nije bilo moguće dodijeliti samo jedan stil privrženosti, zbog čega stil privrženosti u ovom istraživanju nije korišten kao kategorijalna, već kao kontinuirana mjera. Uz to, Fraley i suradnici (2015) navode da je u kontekstu pojedinih odnosa, a posebice romantičnih, privrženost bolje koristiti kao kategorijalnu, a ne kao dimenzionalnu mjeru. Ovaj nedostatak mogao bi se riješiti tako što bi ispitanicima, uz uputu o procjeni na skali od sedam stupnjeva, trebalo dati uputu da odaberu samo jedan odlomak koji ih najbolje opisuje. Nadalje, analizom jednostavnih nagiba ispitanici su se dijelili u dvije grupe ($\pm 1 SD$), što također može biti jedan od nedostataka ovog istraživanja. Naime, analizom jednostavnih nagiba broj ispitanika se u svakoj od tih grupa smanjio, što je također moglo utjecati na rezultate

na način da se smanjila statistička snaga efekta socioseksualnosti na zadovoljstvo vezom. Upravo je zbog toga bilo teško donositi zaključke na temelju dobivenih rezultata.

Nadalje, korištenje isključivo samoprocjena u ovom istraživanju moglo bi imati određene nedostatke. U kontekstu socioseksualnosti, ispitanici su procjenjivali vlastite stavove prema usputnom seksu te čestinu zamišljanja seksualnog odnosa s osobom koja nije trenutni partner. Budući da su ispitanici u ovom istraživanju u vezi, a pitanja nisu u skladu s društvenim normama, moguće je pretpostaviti da su ispitanici davali socijalno poželjne i neiskrene odgovore na takva pitanja. Drugim riječima, moguće je da su sebe i svoju vezu htjeli prikazati u što pozitivnijem svjetlu. Ipak, za mjerenje određenih aspekata socioseksualnosti kao što su stavovi ili seksualna želja najrelevantniji izvor podataka jesu samoprocjene ispitanika. Međutim, kada je riječ o aspektima socioseksualnosti koji se odnose na ponašanje, procjene partnera svakako bi obogatile dobivene podatke. Zbog svega navedenog, buduća istraživanja bi trebala, uz samoprocjene ispitanika, koristiti i procjene njihovih partnera budući da su socioseksualnost i stilovi privrženosti povezani s različitim ponašanjima usmjerenim upravo prema partneru. Također, procjene partnera pružaju vanjsku perspektivu na odnos, odnosno mogu smanjiti subjektivnost i pristranost koje se javljaju kod samoprocjena. Uz to, mogle bi biti korisne budući da daju uvid u razlike između samoprocjena i procjena partnera, odnosno između toga kako pojedinac percipira sebe i kako ga percipira partner. Razlike između tih procjena pružaju dublje i sveobuhvatnije razumijevanje dinamike odnosa u romantičnim vezama.

Unatoč navedenim nedostacima, u ovom istraživanju sudjelovao je velik broj parova sa širokim rasponom dobi što je osiguralo prilično reprezentativan uzorak. Ipak, potrebno je imati na umu da su parovi koji pristaju sudjelovati u ovakvim istraživanjima najčešće u stabilnim vezama i motivirani za rad na vlastitom odnosu. S obzirom na to, kako bi se osigurao još reprezentativniji uzorak, u budućim istraživanjima trebalo bi uključiti i one parove koji su nestabilnijim vezama i manje motivirani za poboljšanje odnosa. Ipak, ispitanici u ovom istraživanju su u vezi najmanje godinu dana s čime su isključeni parovi u kratkotrajnim i neozbiljnim vezama. Nadalje, jedna od velikih prednosti ovog istraživanja je ispitivanje partnerskih efekata. Naime, prethodna istraživanja su se većinom bavila isključivo aktorskim efektima socioseksualnosti na zadovoljstvo vezom, dok su partnerski efekti često zanemarivani. Kenny i Cook (1999) navode da se fokusiranjem samo na individualnu razinu analize gubi dio informacija i mogućnost zahvaćanja relacijskih fenomena karakterističnih za romantične veze. Dakle, uključivanjem oba partnera u istraživanje omogućilo

se sveobuhvatnije razumijevanje partnerskih odnosa. Nadalje, vjerojatno još veća prednost ovog istraživanja je korištenje moderacije u APIM modelu, odnosno ispitivanje moderatorskih efekata na aktorske i partnerske efekte. Preciznije, u ovom istraživanju cilj je bio ispitati moderatorsku ulogu vlastitog stila privrženosti u odnosu između partnerove socioseksualnosti i vlastitog zadovoljstva vezom (partnerski efekt). U svrhu toga, provedene su četiri moderatorske analize u kojima su varirana četiri stila privrženosti. S obzirom na to da je privrženost važan mehanizam u podlozi funkcioniranja parova (Mikulincer i Shaver, 2016), nalazi dobiveni u ovom istraživanju doprinose znanstvenim spoznajama u ovom području. Ipak, Conradi i suradnici (2017) navode da bi trebalo uzeti u obzir i spolne stereotipe u romantičnim vezama kako bi se proširila teorijska perspektiva o funkcioniranju stilova privrženosti kod parova. Točnije, s obzirom da prethodna istraživanja stavljaju velik naglasak na spolne razlike u kontekstu socioseksualnosti, privrženosti i zadovoljstva vezom, buduća istraživanja trebala bi više pažnje posvetiti ispitivanju upravo tih razlika. Također, nezadovoljstvo romantičnom vezom jedan je od glavnih razloga traženja stručnjaka u području mentalnog zdravlja (Foran i sur., 2015) zbog čega bi ovaj rad mogao bi biti od velike važnosti. Uz to, osim što su istraživanja partnerskih i moderatorskih efekata u ovom području rijetka, buduća istraživanja mogla bi pružiti nove spoznaje koje bi se također mogle primijeniti u partnerskoj terapiji. Općenito, nove spoznaje mogle bi pomoći boljem razumijevanju partnera te osmišljavanju prikladnijih intervencija u slučajevima partnerskih problema. Osim toga, buduća istraživanja mogla bi ispitati ove efekte i na homoseksualnim parovima s ciljem generalizacije zaključaka dobivenih u ovom istraživanju. Dakle, unatoč tome što ovaj rad daje novi uvid u dinamičnu prirodu partnerskih odnosa, dodatna istraživanja su svakako potrebna.

5. ZAKLJUČAK

Cilj ovog istraživanja bio je ispitati aktorske i partnerske efekte socioseksualnosti na zadovoljstva vezom na uzorku heteroseksualnih parova. Također, ispitana je i moderatorska uloga vlastitog stila privrženosti u odnosu između partnerove socioseksualnosti i vlastitog zadovoljstva vezom pomoću četiri analize u kojima su varirana četiri stila privrženosti kao moderatorske varijable.

U sve četiri analize dobiven je značajan negativan aktorski efekt socioseksualnosti na zadovoljstvo vezom za žene. Odnosno, što je žena više nerestriktivnije socioseksualnosti to je njeno zadovoljstvo vezom manje. Ipak, aktorski efekti kod muškaraca nisu konzistentni. Naime, negativan aktorski efekt socioseksualnosti na zadovoljstvo vezom za muškarce dobiven je samo u analizama u kojima su moderatora sigurna i preokupirajuća privrženost. Nadalje, u svim analizama dobiven je negativan partnerski efekt socioseksualnosti na zadovoljstvo vezom za muškarce, dok za žene partnerski efekt nije dobiven. Drugim riječima, pokazalo se da muškarci procjenjuju niže zadovoljstvo svojom vezom kada su u vezi sa ženama nerestriktivne socioseksualnosti. S druge strane, na žensku procjenu zadovoljstva vezom socioseksualna orijentacija partnera nema efekta. Dobiven je značajan moderatorski efekt sigurne privrženosti žena na aktorski efekt socioseksualnosti žene na zadovoljstvo vezom. Točnije, kada je sigurna privrženost žene visoka dobiven je značajan negativan aktorski efekt socioseksualnosti na zadovoljstvo vezom, kao i kada je sigurna privrženost niska. Dakle u obje skupine, vlastita nerestriktivna socioseksualnost povezana je s nižim vlastitim zadovoljstvom vezom. Ipak, taj efekt je snažniji kod žena koje imaju izraženiju sigurnu privrženost. Također, dobiven je značajan moderatorski efekt sigurne privrženosti žena na aktorski efekt socioseksualnosti muškarca na zadovoljstvo vezom. Naime, nije pronađen značajan aktorski efekt kod muškaraca čije partnerice imaju visoku sigurnu privrženost, dok je kod muškaraca čije partnerice imaju nisku sigurnu privrženost negativan aktorski efekt dobiven. Odnosno, kod muškaraca koji imaju manje sigurno privržene partnerice vlastita nerestriktivnija socioseksualnost povezana je s nižim vlastitim zadovoljstvom vezom. Nadalje, dobiven je značajan moderatorski efekt odbijajuće privrženosti muškaraca na partnerski efekt socioseksualnosti žene na zadovoljstvo vezom. Kod muškaraca koji imaju višu odbijajuću privrženost nije pronađen partnerski efekt, dok je kod onih muškaraca koji imaju manje izraženu odbijajuću privrženost negativan partnerski efekt dobiven. Drugim riječima, pokazalo se da je kod muškaraca s nižom odbijajućom privrženosti nerestriktivnija socioseksualnost partnerice povezana

s nižim vlastitim zadovoljstvom vezom. Nadalje, kada je riječ o preokupirajućoj privrženosti, dva moderatorska efekta pokazala su se značajnima. Dobiven je statistički značajan negativan moderatorski efekt preokupirajuće privrženosti muškaraca na partnerski efekt socioseksualnosti žene na zadovoljstvo vezom. Naime, negativan partnerski efekt pronađen je kod muškaraca koji imaju izraženiju preokupirajuću privrženost, dok se kod muškaraca koji imaju nisku preokupirajuću privrženost partnerski efekt nije javio. Preciznije, kod muškaraca s višom preokupirajućom privrženošću nerestriktivnija socioseksualnost partnerice povezana je s nižim vlastitim zadovoljstvom vezom. Također, dobiven je značajan moderatorski efekt preokupirajuće privrženosti žena na aktorski efekt socioseksualnosti muškarca na zadovoljstvo vezom. Točnije, kod muškaraca čije su partnerice visoko na preokupirajućoj privrženosti nije dobiven značajan aktorski efekt, dok je u skupini u kojoj su partnerice nisko na preokupirajućoj privrženosti negativan aktorski efekt dobiven. Drugim riječima, kod muškaraca čije su partnerice niže na preokupirajućoj privrženosti, vlastita nerestriktivnija socioseksualna orijentacija povezana je s nižim vlastitim zadovoljstvom vezom. Naposljetku, dobiven je statistički značajan negativan moderatorski efekt bojažljive privrženosti muškaraca na partnerski efekt socioseksualnosti žene na zadovoljstvo vezom. Naime, u skupini u kojoj muškarci imaju visoku bojažljivu privrženost dobiven je značajan negativan partnerski efekt, dok se u skupini u kojoj su muškarci nisko na bojažljivoj privrženosti partnerski efekt nije javio. Drugim riječima, kod muškaraca s višom bojažljivom privrženošću nerestriktivnija socioseksualnost partnerice povezana je s nižim vlastitim zadovoljstvom vezom. Ostali moderatorski efekti stilova privrženosti nisu bili statistički značajni.

Ovo istraživanje doprinosi znanstvenim spoznajama u ovom području jer uključuje ispitivanje partnerskih efekata čime se omogućilo sveobuhvatnije razumijevanje partnerskih odnosa u romantičnim vezama. Također, veliki doprinos ovog istraživanja je korištenje moderacije u APIM modelu, odnosno ispitivanje moderatorskih efekata na aktorske i partnerske efekte. Ipak, dobiveni rezultati nisu u potpunosti u skladu s predviđenim hipotezama, što može biti posljedica metodoloških nedostataka i ograničenja koje bi svakako trebalo imati na umu u budućim istraživanjima.

6. LITERATURA

- Allen, E. S. i Baucom, D. H. (2004). Adult attachment and patterns of extradyadic involvement. *Family Process*, 43(4), 467-488. <https://doi.org/10.1111/j.1545-5300.2004.00035.x>
- Antičević, V. (2015). Privrženost i seksualno samopoimanje u oblikovanju seksualnog zadovoljstva i zadovoljstva partnerskom vezom - pregled istraživanja. *Liječnički vjesnik*, 137(1-2), 41-46. <https://hrcak.srce.hr/172680>
- Balsam, K. F., Rothblum, E. D. i Wickham, R. E. (2017). Longitudinal predictors of relationship dissolution among same-sex and heterosexual couples. *Couple and Family Psychology: Research and Practice*, 6(4), 247-257. <https://doi.org/10.1037/cfp0000091>
- Barta, W. D. i Kiene, S. M. (2005). Motivations for infidelity in heterosexual dating couples: The roles of gender, personality differences, and sociosexual orientation. *Journal of Social and Personal Relationships*, 22(3), 339-360. <https://doi.org/10.1177/0265407505052440>
- Bartholomew, K. i Horowitz, L. M. (1991). Attachment styles among young adults: a test of a four-category model. *Journal of Personality and Social Psychology*, 61(2), 226-244. <http://dx.doi.org/10.1037/0022-3514.61.2.226>
- Berk, L.E. (2008). *Psihologija cjeloživotnog razvoja*. Naklada Slap.
- Birnbaum, G. E. (2007). Attachment orientations, sexual functioning, and relationship satisfaction in a community sample of women. *Journal of Social and Personal Relationships*, 24(1), 21-35. <https://doi.org/10.1177/0265407507072576>
- Birnbaum, G. E. i Reis, H. T. (2006). Women's sexual working models: An evolutionary-attachment perspective. *Journal of Sex Research*, 43(4), 328-342. <https://doi.org/10.1080/00224490609552332>

Bowlby, J. (1969/1982). *Attachment and loss*: Vol. 1. *Attachment*. Basic Books.

Brennan, K. A. i Shaver, P. R. (1995). Dimensions of adult attachment, affect regulation, and romantic relationship functioning. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 21(3), 267-283.

Blažić, B. (2018). Sličnost u strategijama emocionalne regulacije i njihovi efekti na zadovoljstvo vezom ljubavnih parova [Diplomski rad, Sveučilište u Rijeci, Filozofski fakultet, Odsjek za psihologiju]. [urn:nbn:hr:186:440252](https://nbn.hr/urn:nbn:hr:186:440252)

Buss, D. M. (2006). Strategies of human mating. *Psihologijske teme*, 15(2), 239-260. <https://hrcak.srce.hr/9280>

Buss, D. M. (2013). Sexual jealousy. *Psihologijske teme*, 22(2), 155-182. <https://hrcak.srce.hr/108507>

Buss, D. M., Larsen, R. J., Westen, D. i Semmelroth, J. (1992). Sex differences in jealousy: Evolution, physiology, and psychology. *Psychological Science*, 3(4), 251-256. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9280.1992.tb00038.x>

Buss, D. M. i Schmitt, D. P. (2019). Mate preferences and their behavioral manifestations. *Annual Review of Psychology*, 70, 77-110. <https://doi.org/10.1146/annurev-psych-010418-103408>

Collins, N. i Read, S. (1994). Cognitive representations of attachment: The structure and function of working models. U K. Bartholomew i D. Perlman (Ur.), *Attachment Processes in Adulthood: Advances in Personal Relationships*, 5, 53-90.

Conradi, H. J., Noordhof, A., Dingemans, P., Barelds, D. P. i Kamphuis, J. H. (2017). Actor and partner effects of attachment on relationship satisfaction and sexual satisfaction across the

genders: An APIM approach. *Journal of Marital and Family Therapy*, 43(4), 700-716.
<https://doi.org/10.1111/jmft.12222>

Conroy-Beam, D., Goetz, C. D. i Buss, D. M. (2015). Why do humans form long-term mateships? An evolutionary game-theoretic model. *Advances in Experimental Social Psychology*, 51, 1-39. <https://doi.org/10.1016/bs.aesp.2014.11.001>

Cook, W. L. i Kenny, D. A. (2005). The actor–partner interdependence model: A model of bidirectional effects in developmental studies. *International Journal of Behavioral Development*, 29(2), 101-109. <https://doi.org/10.1080/01650250444000405>

Crowell, J. A., Fraley, R. C. i Shaver, P. R. (1999). Measurement of individual differences in adolescent and adult attachment. U J. Cassidy i P. R. Shaver (Ur.), *Handbook of Attachment: Theory, Research, and Clinical Applications* (str. 434–465).

Davis, D., Shaver, P. R. i Vernon, M. L. (2004). Attachment style and subjective motivations for sex. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 30(8), 1076-1090.
<https://doi.org/10.1177/0146167204264794>

Drigotas, S. M., Safstrom, C. A. i Gentilia, T. (1999). An investment model prediction of dating infidelity. *Journal of Personality and Social Psychology*, 77(3), 509-524.
<https://doi.org/10.1037/0022-3514.77.3.509>

Duemmler, S. L. i Kobak, R. (2001). The development of commitment and attachment in dating relationships: Attachment security as relationship construct. *Journal of Adolescence*, 24(3), 401–415. <https://doi.org/10.1006/jado.2001.0406>

Ellis, B. J. (1998). The partner-specific investment inventory: An evolutionary approach to individual differences in investment. *Journal of Personality*, 66(3), 383-442.
<https://doi.org/10.1111/1467-6494.00017>

- Fabricius, W. V. (2003). Listening to children of divorce: New findings that diverge from Wallerstein, Lewis, and Blakeslee. *Family Relations*, 52(4), 385-396. <https://doi.org/10.1111/j.1741-3729.2003.00385.x>
- Fletcher, G. J., Simpson, J. A., Campbell, L. i Overall, N. C. (2013). *The science of intimate relationships*. Wiley-Blackwell. <http://dx.doi.org/10.1002/9781119519416>
- Foran, H. M., Whisman, M. A. i Beach, S. R. (2015). Intimate partner relationship distress in the DSM-5. *Family Process*, 54(1), 48-63. <https://doi.org/10.1111/famp.12122>
- Fraley, R. C., Hudson, N. W., Heffernan, M. E. i Segal, N. (2015). Are adult attachment styles categorical or dimensional? A taxometric analysis of general and relationship-specific attachment orientations. *Journal of Personality and Social Psychology*, 109(2), 354-368. <https://doi.org/10.1037/pspp0000027>
- Fraley, R. C. i Shaver, P. R. (2008). Attachment theory and its place in contemporary personality theory and research. U O. John, R. W. Robins i L. A. Pervin (Ur.), *Handbook of Personality: Theory and research*, 3, 518-541.
- French, J. E., Altgelt, E. E. i Meltzer, A. L. (2019). The implications of sociosexuality for marital satisfaction and dissolution. *Psychological Science*, 30(10), 1460-1472. <https://doi.org/10.1177/0956797619868997>
- Gangestad, S. W., Simpson, J. A. i DiGeronimo, K. (1994). “Good looking, but not my type“: Heterosexual attraction as a function of nonverbal displays and perceiver sociosexuality [Neobjavljeni rukopis]. *University of New Mexico, Albuquerque*.
- Garcia, R. L. i Kenny, D. A. (2022). dyadr. R package for dyadic data analysis. <https://github.com/RandiLGarcia/dyadr>

- Grundler, P., Kardum, I. i Hudek-Knežević, J. (2013). Učestalost nekih aspekata preotimanja partnera i njihova povezanost sa socioseksualnosti. *Društvena istraživanja: časopis za opća društvena pitanja*, 22(1), 63-78. <https://hrcak.srce.hr/file/148874>
- Hall, J. H. i Fincham, F. D. (2006). Relationship dissolution following infidelity: The roles of attributions and forgiveness. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 25(5), 508-522. <https://doi.org/10.1521/jscp.2006.25.5.508>
- Hazan, C. i Shaver, P. R. (1994). Attachment as an organizational framework for research on close relationships. *Psychological Inquiry*, 5(1), 1-22. https://doi.org/10.1207/s15327965pli0501_1
- Hazan, C. i Shaver, P. (1987). Romantic love conceptualized as an attachment process. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52(3), 511–524. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.52.3.511>
- Hebl, M. R. i Kashy, D. A. (1995). Sociosexuality and everyday social interaction. *Personal Relationships*, 2(4), 371-383. <https://doi.org/10.1111/j.1475-6811.1995.tb00099.x>
- Herzberg, P. Y., Wildfang, S. i Quittschalle, J. (2022). The association between relationship orientation, relationship quality and sexual satisfaction. *International Journal of Applied Positive Psychology*, 7(3), 439-459. <https://doi.org/10.1007/s41042-022-00076-0>
- Jones, M. (1998). Sociosexuality and motivations for romantic involvement. *Journal of Research in Personality*, 32(2), 173-182. <https://doi.org/10.1006/jrpe.1997.2212>
- Kardum, I., Gračanin, A. i Hudek-Knežević, J. (2006). Odnos crta ličnosti i stilova privrženosti s različitim aspektima seksualnosti kod žena i muškaraca. *Psihologijske teme*, 15(1), 101-128. <https://hrcak.srce.hr/11834>

- Kardum, I., Hudek-Knezevic, J., Mehic, N. i Pilek, M. (2018). The effects of similarity in the dark triad traits on the relationship quality in dating couples. *Personality and Individual Differences*, 131, 38–44. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2018.04.020>
- Kelley, H. H., Holmes, J. G., Kerr, N. L., Reis, H. T., Rusbult, C. E. i Van Lange, P. A. (2003). *An atlas of interpersonal situations*. New York: Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511499845>
- Kenny, D. A. i Cook, W. (1999). Partner effects in relationship research: Conceptual issues, analytic difficulties, and illustrations. *Personal Relationships*, 6(4), 433-448. <https://doi.org/10.1111/j.1475-6811.1999.tb00202.x>
- Kruger, D. J. i Fisher, M. L. (2008). Women's life history attributes are associated with preferences in mating relationships. *Evolutionary Psychology*, 6(2), 289-302. <https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/147470490800600206>
- Lamela, D., Figueiredo, B., Jongenelen, I., Morais, A. i Simpson, J. A. (2020). Coparenting and relationship satisfaction in mothers: The moderating role of sociosexuality. *Archives of Sexual Behavior*, 49(3), 861-870. <https://doi.org/10.1007/s10508-019-01548-2>
- Lopez, F.G. (2003). The assessment of adult attachment security. U S.J. Lopez, C.R. Snyder (Ur.), *Handbook of Positive Psychological Assessment* (str. 285-299). <https://doi.org/10.1037/10612-018>
- Marić, A. (2020). Aktorski i partnerski efekti samopoštovanja na zadovoljstvo vezom [Diplomski rad, Sveučilište u Rijeci, Filozofski fakultet, Odsjek za psihologiju]. <urn:nbn:hr:186:804801>
- Martins, A., Pereira, M., Andrade, R., Dattilio, F. M., Narciso, I. i Canavarro, M. C. (2016). Infidelity in dating relationships: Gender-specific correlates of face-to-face and online extradyadic involvement. *Archives of Sexual Behavior*, 45, 193-205. doi:[10.1007/s10508-015-0576-3](https://doi.org/10.1007/s10508-015-0576-3)

Mattingly, B. A., Clark, E. M., Weidler, D. J., Bullock, M., Hackathorn, J. i Blankmeyer, K. (2011). Sociosexual Orientation, Commitment, and Infidelity: A Mediation Analysis. *The Journal of Social Psychology*, 151(3), 222–226. <https://doi.org/10.1080/00224540903536162>

McNulty, J. K., Meltzer, A. L., Makhanova, A. i Maner, J. K. (2018). Attentional and evaluative biases help people maintain relationships by avoiding infidelity. *Journal of Personality and Social Psychology*, 115(1), 76. <https://doi.org/10.1037/pspi0000127>

Mikulincer, M. i Shaver, P. R. (2016). *Attachment in adulthood: Structure, dynamics, and change*. Guilford Publications.

Nascimento, B. S., Little, A. C., Monteiro, R. P., Hanel, P. H. i Vione, K. C. (2022). Attachment styles and mate-retention: Exploring the mediating role of relationship satisfaction. *Evolutionary Behavioral Sciences*, 16(4), 362. <https://doi.org/10.1037/ebs0000272>

Penke, L. i Asendorpf, J. B. (2008). Beyond global sociosexual orientations: a more differentiated look at sociosexuality and its effects on courtship and romantic relationships. *Journal of Personality and Social Psychology*, 95(5), 1113. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.95.5.1113>

Pinheiro J, Bates D, R Core Team (2022). `_nlme: Linear and Nonlinear Mixed Effects Models_`. R package version 3.1-157, <<https://CRAN.R-project.org/package=nlme>>.

Prager, K. (1995). *The psychology of intimacy*. New York: Guilford Press.

R Core Team (2022). R: A language and environment for statistical computing. R Foundation for Statistical Computing, Vienna, Austria. URL <https://www.R-project.org/>.

- Reis, H. T. i Carothers, B. J. (2014). Black and white or shades of gray: Are gender differences categorical or dimensional? *Current Directions in Psychological Science*, 23(1), 19-26. <https://doi.org/10.1177/0963721413504105>
- Schachner, D. A. i Shaver, P. R. (2004). Attachment dimensions and sexual motives. *Personal Relationships*, 11(2), 179-195. <https://doi.org/10.1111/j.1475-6811.2004.00077.x>
- Schmitt, D. P. (2003). Are men universally more dismissing than women? Gender differences in romantic attachment across 62 cultural regions. *Personal Relationships*, 10(3), 307-331. <https://doi.org/10.1111/1475-6811.00052>
- Schwarz, S. i Hassebrauck, M. (2012). Sex and age differences in mate-selection preferences. *Human Nature*, 23, 447-466. <https://doi.org/10.1007/s12110-012-9152-x>
- Seal, D. i Agostinelli, G. (1994). Individual differences associated with high-risk sexual behaviour: Implications for intervention programmes. *Aids Care*, 6(4), 393-397. <https://doi.org/10.1080/09540129408258653>
- Selterman, D. F. i Maier, M. A. (2013). Secure attachment and material reward both attenuate romantic jealousy. *Motivation and Emotion*, 37, 765-775. <https://doi.org/10.1007/s11031-013-9340-y>
- Shackelford, T. K. i Buss, D. M. (1997). Marital satisfaction in evolutionary psychological perspective. *Satisfaction in Close Relationships*, 7-25.
- Shackelford, T. K., Goetz, A. T. i Buss, D. M. (2005). Mate retention in marriage: Further evidence of the reliability of the Mate Retention Inventory. *Personality and Individual Differences*, 39(2), 415-425. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2005.01.018>

- Shaver, P. R. i Brennan, K. A. (1992). Attachment styles and the " Big Five" personality traits: Their connections with each other and with romantic relationship outcomes. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 18(5), 536-545. <https://doi.org/10.1177/0146167292185003>
- Shaver, P. R. i Mikulincer, M. (2006). Attachment theory, individual psychodynamics, and relationship functioning. *The Cambridge Handbook of Personal Relationships*, 251-271. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511606632.015>
- Simon, E. P. (1997). *Adult attachment style and sociosexuality* [Neobjavljena doktorska disertacija]. California School of Professional Psychology at Alameda. <https://www.proquest.com/docview/304359988?pq-origsite=gscholar&fromopenview=true>
- Simpson, J. A., Gangestad, S. W. i Biek, M. (1993). Personality and Nonverbal Social Behavior: An Ethological Perspective of Relationship Initiation. *Journal of Experimental Social Psychology*, 29(5), 434–461. <https://doi.org/10.1006/jesp.1993.1020>
- Simpson, J. A. i Gangestad, S. W. (1991). Individual differences in sociosexuality: Evidence for convergent and discriminant validity. *Journal of Personality and Social Psychology*, 60(6), 870–883. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.60.6.870>
- Simpson, J., Gangestad, S. i Nations, C. (1996). Sociosexuality and relationship initiation: An ethological perspective of nonverbal behavior. U G. Fletcher i J. Fitness (Ur.), *Knowledge Structures in Close Relationships: A Social Psychological Approach* (str. 121–146).
- Simpson, J. A., Wilson, C. L. i Winterheld, H. A. (2004). Sociosexuality and romantic relationships. *The Handbook of Sexuality in Close Relationships*, 97-122.
- Toplu-Demirtas, E., Akcabozan-Kayabol, N. B., Araci-Iyiyaydin, A. i Fincham, F. D. (2022). Unraveling the roles of distrust, suspicion of infidelity, and jealousy in cyber dating abuse

perpetration: An attachment theory perspective. *Journal of Interpersonal Violence*, 37(3-4). <https://doi.org/10.1177/0886260520927505>

Tracy, J. L., Shaver, P. R., Albino, A. W. i Cooper, M. L. (2003). Attachment styles and adolescent sexuality. *Adolescent Romance and Sexual Behavior: Theory, Research, and Practical Implications*, 137-159.

Treas, J. i Giesen, D. (2000). Sexual infidelity among married and cohabiting Americans. *Journal of Marriage and Family*, 62(1), 48-60. <https://doi.org/10.1111/j.1741-3737.2000.00048.x>

Trivers, R. L. (1972). Parental investment and sexual selection. U B. Campbell (Ur.), *Sexual Selection and the Descent of Man* (str. 136-179).

Webster, G. D., Laurenceau, J. P., Smith, C. V., Mahaffey, A. L., Bryan, A. D. i Brunell, A. B. (2015). An investment model of sociosexuality, relationship satisfaction, and commitment: Evidence from dating, engaged, and newlywed couples. *Journal of Research in Personality*, 55, 112-126. <https://doi.org/10.1016/j.jrp.2015.02.004>

Wickham, H., François, R., Henry, L. i Müller, K. (2022). `_dplyr: A Grammar of Data Manipulation_`. R package version 1.0.10, <<https://CRAN.R-project.org/package=dplyr>>.

Wongpakaran, N., DeMaranville, J. i Wongpakaran, T. (2021). Validation of the relationships questionnaire (RQ) against the experience of close relationship-revised questionnaire in a clinical psychiatric sample. *Healthcare*, 9(9) 1174. <https://doi.org/10.3390/healthcare9091174>

Yost, M. R. i Zurbriggen, E. L. (2006). Gender differences in the enactment of sociosexuality: An examination of implicit social motives, sexual fantasies, coercive sexual attitudes, and aggressive sexual behavior. *Journal of Sex Research*, 43(2), 163–173. <https://doi.org/10.1080/00224490609552311>